

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜNÜ TERCİH NEDENLERİ

YÜKSEK LİSANS

Hatice ALTINDAL

AĞUSTOS-2022
GÜMÜŞHANE

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜNÜ TERCİH NEDENLERİ**

**THE REASONS OF GÜMÜŞHANE UNIVERSITY SOCIAL WORK
DEPARTMENT STUDENTS PREFER THE SOCIAL WORK DEPARTMENT**

YÜKSEK LİSANS

Hatice ALTINDAL

**AĞUSTOS-2022
GÜMÜŞHANE**

**T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

SOSYAL HİZMET YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

**GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜ
ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL HİZMET BÖLÜMÜNÜ TERCİH NEDENLERİ**

**THE REASONS OF GÜMÜŞHANE UNIVERSITY SOCIAL WORK
DEPARTMENT STUDENTS PREFER THE SOCIAL WORK DEPARTMENT**

YÜKSEK LİSANS

Hatice ALTINDAL

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Erkan DİKİCİ

**AĞUSTOS-2022
GÜMÜŞHANE**

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırlamış olduğum “**Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Bölümünü Tercih Nedenleri**” isimli bu tezimin, tamamen kendi çalışmam olduğunu, her alıntıya kaynak gösterdiğimi, alıntı yaptığım tüm çalışmaları kaynakçada belirttiğimi ve Gümüşhane Üniversitesi’nin lisanslı kullanıcısı olduğu intihal yazılım programı ile Lisansüstü Eğitim Enstitüsü’nün belirlediği kıstaslara uygun olarak raporladığımı taahhüt ederim. Tezimin kâğıt ve elektronik kopyalarının Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü arşivinde saklanmasına izin verdiğimi onaylarım.

Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca gereğinin yapılmasını arz ederim.

12/08/2022

.....
Hatice ALTINDAL

TEŞEKKÜR

Tez çalışmamın her aşamasında, değerli bilgi ve deneyimleriyle bana yardımcı olup yol gösteren, hiçbir desteği esirgemeyen, her zaman saygı ile anacağım değerli danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Erkan DİKİCİ'ye,

Anket çalışmasının gerçekleştirilmesi için emeği geçen Gümüşhane Üniversitesinin kıymetli hocalarına ve öğrencilerine,

Yüksek lisansa başlamama vesile olup beni teşvik eden dostum Gülveda SEZGİN'e ve Yüksek lisansa başladığım andan itibaren her türlü konuda zamanını bana ayırıp yardımlarını esirgemeyen arkadaşım Tuğçe UĞURLU'ya,

Eğitim hayatım boyunca hiçbir fedakarlıktan kaçınmayıp beni yetiştiren, şu an hayatta olmasalar da her daim güç aldığım annem Durdane KAYA ve babam İsa KAYA'ya, her zaman arkamda durup bana destek olan abilerim Mustafa, Murat ve Talip KAYA ile ablam Ayşe KAYA'ya,

Yüksek lisans eğitimimin her döneminde sabırlı ve cesaretlendirici tavrı ile manevi desteğini eksik etmeyen değerli eşim Caner ALTINDAL'a moral ve motivasyon kaynağı olan kızım Elif Sude ile oğlum İbrahim Mert'e minnet, sevgi ve teşekkürlerimi sunarım.

Hatice ALTINDAL
GÜMÜŞHANE – 2022

ÖZET

Eğitim, bireyin doğduğu andan itibaren hayatına giren ve ölene kadar hayatında yer alan bir süreçtir. Önce ailede başlayan eğitim, daha sonra düzenli (formel) eğitim olarak okullarda verilmektedir. Gerek Dünya’da gerekse ülkemizde her bireyin eğitim serüveni bu şekilde gerçekleşmektedir. Türkiye’de eğitim sistemine bakıldığında, okul öncesi eğitim ile başlayan bu süreç, lisansüstü eğitim olarak ifade edilen yüksek lisans ve doktora eğitimleri aşamasına kadar sürmektedir. Sırasıyla ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarını başarıyla tamamlayan her öğrenci, istediği takdirde yükseköğretim aşamasında üniversite eğitimi alabilmektedir. Bunun için Yükseköğretim Kurumları Sınavına girerek gerekli olan başarı sıralaması ya da puanı elde eden öğrenci, tercihleri doğrultusunda yerleşecekleri bölümlerde üniversite eğitimlerini almaya hak kazanacaklardır.

Üniversite ve bölüm tercihlerini başarı sıralaması ya da sınav puanlarına göre yapacak olan öğrenciler için bu tercihleri etkileyen ve belirleyen birçok faktörden bahsedilebilir. Bu tez, üniversite tercihi yapacak öğrencilerin tercih nedenlerini araştırmayı amaçlamaktadır. Bu bağlamda çalışmanın konusunu, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünü tercih eden öğrencilerin tercih nedenleri ile tercih öncesi ve tercih sonrası karşılaştıkları durumlar oluşturmaktadır. Bu amaç doğrultusunda, öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihlerinin nedenlerini analiz etmek üzere hazırlanmış anket sorularında üç başlık üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin üniversite ve bölüm tercih nedenleri, tercihi etkileyen faktörler, tercih nedenleri ve tercih sonrası yerleşilen bölüm hakkında düşünceler başlıkları altında incelenmiştir. Üç başlık üzerinden öğrencilere yöneltilen anket sorularından elde edilen veriler bağlamında değerlendirmeler yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bölüm, Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal hizmet, Tercih, Üniversite.

SUMMARY

Education is a process that enters the life of an individual from the moment she is born and takes place in her life until she dies. The education that starts in the family first is given in schools as regular (formal) education. When we look at the education system in Turkey, which starts with pre-school education, continues until the graduate and doctorate education stages, which are expressed as graduate education. For this, the student who enters the Higher Education Institutions Exam and obtains the required success ranking or score will be entitled to receive university education in the departments they will be placed in according to their preferences.

There are many factors that affect and determine these preferences for students who will make their university and department preferences according to their success ranking. This thesis aims to investigate the reasons for the preference of students who will choose a university. In this context, the subject of the study is the reasons for preference of the students who prefer the Social Work Department of Gümüşhane University and the situations they encounter before and after the choice. In line with this purpose, three topics were focused on in the survey questions prepared to analyze the reasons for the university and department preferences of the students. Students' reasons for choosing a university and a department were examined under the headings of factors affecting the choice, reasons for preference, and opinions about the department that they settled after choosing.

Keywords: Department, Gümüşhane University, Social work, Preference, University.

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	III
BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK BEYANI.....	IV
TEŞEKKÜR.....	V
ÖZET.....	VI
SUMMARY	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar DİZİNİ	X
ŞEKİLLER DİZİNİ.....	XI
EKLER DİZİNİ.....	XII
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ	XIII
1. GİRİŞ	1
2. SOSYAL HİZMET KAVRAMI.....	3
2.1. Sosyal Hizmetin Amaçları	4
2.2. Sosyal Hizmet Eğitimi	4
2.2.1. Dünyada Sosyal Hizmet Eğitiminin Tarihsel Gelişimi.....	6
2.2.2. Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	9
2.3. Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitimi.....	11
2.3.1. Türkiye’de Sosyal Hizmet Ön Lisans Eğitimi	14
2.3.2. Türkiye’de Sosyal Hizmet Lisans Eğitimi	15
2.3.3. Türkiye’de Sosyal Hizmet Lisansüstü Eğitimi	16
3. ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE ÖNEMİ.....	18
3.1. Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi.....	19
3.2. Türkiye’de Üniversitelerin Gelişimi	22
3.3. Türkiye’de Üniversitelere Tercih Süreci.....	24
3.4. Öğrencilerin Yükseköğretim Tercihlerini Belirleyen Faktörler.....	25
3.4.1. Üniversite Öğrenci Adaylarının Karar Alma Süreçleri.....	25
3.4.2. Öğrencilerin Üniversite Tercihlerini Etkileyen Faktörler	27
3.4.2.1. Kişisel Faktörler	29
3.4.2.2. Çevresel Faktörler	31
3.4.2.3. Kurumsal Faktörler	32
4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ	35
4.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı.....	35

4.2. Araştırmanın Yöntemi.....	35
4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	36
4.4. Araştırmanın Veri Toplama Süreci	36
4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları	36
4.6. Araştırmanın Hipotezleri.....	37
5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI	38
5.1. Demografik Veriler	38
5.2. Tercih Etkileyen Faktörler	39
5. 3. Tercih Nedenleri.....	45
5.4. Tercih Sonrası Yerleşilen Üniversite ve Bölüm Hakkında Düşünceler.....	49
6. SONUÇ VE ÖNERİLER	53
KAYNAKÇA.....	56
EKLER.....	63
ETİK KURUL KARARI	67
ÖZGEÇMİŞ	70

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1. Demografik veriler.....	38
Tablo 2. Bu bölümü tercih ederken ailemin düşüncelerinin etkisi oldu	39
Tablo 3. Bu bölümü tercih ederken öğretmenlerimin etkisi oldu	40
Tablo 4. Ailem, arkadaşlarım ve yakın çevremde bu bölümü okuyan ya da bu bölümden mezun olan birisi tercihimde etkili oldu	40
Tablo 5. Bu bölümü tercih etmemde ailemin ekonomik durumunu etkisi oldu.....	41
Tablo 6. Bu bölümü tercih etmemde ailemin ikamet ettiği kentin Gümüşhane’ye yakın olması etkili oldu.....	42
Tablo 7. Bu bölümü tercih etmemde Gümüşhane Üniversitesinin etkisi oldu	43
Tablo 8. Bu Bölümdeki öğretim üyelerinin bu alandan uzman kişiler olması tercihimde etkili oldu	43
Tablo 9. Bölüm mezunlarının sahip olduğu iş imkanlarını bilerek/araştırarak tercihte bulundum	44
Tablo 10. Puanım/sıralamam sadece bu bölüme yeterli olduğunu düşünerek tercih ettim	45
Tablo 11. Kolay okunabilecek bir bölüm olduğunu düşündüğüm için tercih ettim.....	46
Tablo 12. Sahip olduğum özelliklerin bu bölümü yansıttığını düşünüyorum.....	46
Tablo 13. Üniversite kazanıp ailemden/evden uzaklaşmak için bu bölümü tercih ettim.....	47
Tablo 14. Tercih hatası sonucu bu bölüme yerleştim	48
Tablo 15. Gümüşhane Üniversitesini tercih ettiğim için mutluyum	48
Tablo 16. Bu bölümü tercih ettiğim için mutluyum ve ‘iyi ki de bu bölümü tercih etmişim ve yerleşmişim.’ diyorum	49
Tablo 17. Aldığım eğitim sonucunda bu alanda çalışmak istiyorum.....	50
Tablo 18. Bu bölümden mezun olduktan sonra aynı alanda lisansüstü eğitime devam etmek isterim.....	51
Tablo 19. Ailem, arkadaşlarım ve yakın çevremden insanlara da sosyal hizmet bölümünü tercih etmesini tavsiye ederim	51

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Öğrenci Adaylarının Karar Alma Süreçleri	26
---	----

EKLER DİZİNİ

Ek 1. Anket Formu.....	63
Ek 2. Araştırma İzni	66

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AID	: Uluslararası Yardım Programı
AKTS	: Avrupa Kredi Transfer Sistemi
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
ÖSYM	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Merkezi
ÖSYS	: Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Sınavı
SHU	: Sosyal Hizmet Uzmanları
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri
vs.	: Vesaire
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu

1. GİRİŞ

İnsanların sosyal yaşamlarında, içinde bulundukları toplumun birtakım özellikleri etkisini gösterir. Toplum içerisinde yer alan söz konusu özelliklerin kazanımı ve nesilden nesile aktarılması eğitim aracılığıyla gerçekleşmektedir (Dikici, 2022a: 82). Eğitim sürekli var olan ve insanların toplum içerisinde var olabilmek adına kendilerini geliştirme fırsatı buldukları bir durumdur. Kültürel mirasları kuşaktan kuşağa aktarmak bireyi toplumsallaştırmak ve üretkenliği artırmak eğitimin hedeflerindendir (Alptekin, 2016: 43). Eğitim, doğduğumuz andan itibaren başlayıp ömür boyu devam eder. Bu bakımdan eğitim, yaşam boyu sürecek bir kültürel aktarım süreci olarak kabul edilebilir (Dikici, 2020: 7). Nitekim eğitim, bireye istenilen davranışı, bilgiyi, beceriyi ve niteliği kazandıran süreçtir (Âdem, 2008: 15).

Dünyaya gelen her birey, yaşamını devam ettirebilmek için eğitim sürecini yaşamak zorundadır. Çünkü çevresini ve dünyayı öğrenmeye başlayan her insan, zamanla gelişen bu süreç içerisinde kendisini bulmaya ve tanımaya başlamaktadır. Sosyal yaşam içerisinde hem kendini hem de dış dünyayı tanımaya başlayan birey, bilgi ve becerilerini ortaya çıkartmak, geliştirmek ve iletirmek için eğitim almak zorundadır (Dikici ve Alkan, 2020: 115). Eğitim kişilerin başarılı bir şekilde mesleki kariyerlerini gerçekleştirmek ya da kişisel olarak ilgi ve merak duydukları alanda kendilerini yetiştirmek ve donanımlı hale getirmek açısından oldukça önemli bir eylemdir. Problemlerin ortadan kaldırılmasında her zaman uygulanan en etkili yöntem eğitim olmuştur. Yaşamın son anına değin devam eden eğitim kişinin merak duyduğu şeylerle ya da değişen yaşam koşulları ile şekillenir. Eğitim bireylerin gelecekteki beklentilerinin gerçekleşmesi için önemli bir basamaktır. Bireylerin mesleklerini seçerken mutlu olacakları bir alana yönelmeleri birincil amaçlardır. Meslekte başarılı olmak güçlü bir motivasyonu gerektirir. Motivasyon ise bireylerin işini sevmesi ile sağlanır. Eğer bu sağlanabiliyorsa insanlar mutlu ve doğal olarak verimli olur (Özsoy, 2005: 106).

Bireylerin mutlu olabileceği meslekleri seçme ve kariyerlerini geliştirme süreci de doğru üniversite ve bölüm seçmeden geçmektedir. Günümüzde Türkiye’de çok sayıda üniversite ve buna bağlı olarak çok sayıda bölüm ve program bulunmakta olup bireylere kendilerini geliştirmek için birçok olanak sunulmaktadır. Bu bağlamda üniversite tercih aşamasındaki bireyler, kariyer planlamalarını yaparken çok dikkatli olmalıdır. Hangi üniversitede hangi bölümün tercihinin yapılacağı tercih yapacak bireylerin gelecekleri

ile ilgili olduğundan dolayı bireylerin tercih yaparken etkilendikleri faktörler ile tercih nedenlerinin tespiti son derece önemlidir. Sosyal hizmet eğitimi, bu hususta oldukça önemli bir yere sahiptir. Akademideki yerini 20. yüzyıl başlarında alan, toplumda diğer bireylere göre dezavantajlı durumda olan bireylerin yaşam kalitesini artırmak, toplumsal sorunlarına çare olmak adına zekasını kullanarak yeni bakış açısı ortaya koyan, çözüm odaklı davranışlara sahip, etkin, bilimsel yaklaşımı benimsemiş donanımlı elemanlar yetiştirmeyi amaçlayan sosyal hizmet eğitimi, müracaatçıların yararına olacak değişimler oluşturmaya çalışan, ihtiyaç sahibi bireylerin çıkarlarını gözetleyen bir meslektir. Sosyal hizmet eğitimi ülkemizde 1961 yılında başlamış ve 2002 yılı itibariyle yeni kurulmuş olan üniversitelerde hızlı bir şekilde sosyal hizmet bölümleri açılmaya başlanmıştır (Yolcuoğlu, 2014).

Toplumsal değişimlerden çok çabuk etkilenen sosyal hizmet mesleği dinamik yapıda olduğundan, var olan görevlerine yenilerini eklemeli ve verilen eğitim değişen koşullara göre geliştirilerek günün koşullarına uygun hale getirilmelidir. Bu çalışmamızda sosyal hizmet eğitime ilk ne zaman ve neden ihtiyaç duyulduğu, dünyada ve Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin tarihsel süreçlerine, Türkiye’de ön lisans, lisans ve lisansüstü sosyal hizmet eğitimindeki duruma ve bölüm tercihinde etkili olan faktörlere değinildikten sonra Gümüşhane Üniversitesine bağlı Sağlık Bilimleri Fakültesi bünyesindeki Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin bölüm tercih nedenleri araştırılacaktır.

2. SOSYAL HİZMET KAVRAMI

Toplumu oluşturan bireylerin tüm hizmet ve imkânlardan eşit bir şekilde faydalanması gerektiği inancı doğrultusunda ortaya çıkan sosyal hizmetin, Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği ve Uluslararası Sosyal Hizmet Çalışanları Federasyonunun 2014 yılında yapmış olduğu tanımı şöyledir:

Sosyal hizmet, pratik temelli bir meslek ve sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal uyumu ve insanların güçlenmesini ve özgürleşmesini destekleyen bir akademik disiplindir. Sosyal adalet ilkeleri, insan hakları, toplu sorumluluk ve çeşitliliklere saygı, sosyal hizmetin merkezinde yer alır. Sosyal hizmet teorileri, sosyal bilimler, beşeri bilimler ve yerel bilgi ile desteklenen sosyal hizmet, yaşam zorluklarını ele almak ve refahı artırmak için insanları ve yapıları birleştirir (Kongar, 1978: 171; URL-1, 2020).

Sosyal hizmet, diğer bireylere göre daha elverişsiz imkânlarla yaşamak zorunda kalanların yani toplumdaki diğer bireylere oranla daha dezavantajlı durumla olan bireylerin yaşam standartlarını iyileştirme, düzeltme, refah düzeylerini artırma ve daha yaşanılabilir bir hayat sunma imkânı sağlamaktadır. Duyan (2010)'a göre sosyal hizmet kavramı, bir dayanışma ve yardım etme mesleği olarak tanımlanmıştır (Duyan, 2010: 8). Buna göre sosyal hizmet, bireylerin diğer bireylere oranla daha eksik olan yanlarını devlet eliyle tamamlamaya çalışmak, içinde bulunan imkânları iyileştirmek ve daha yaşanabilir bir hayat sunmaya çalışmaktır.

Sosyal hizmet kavramına yönelik bir başka tanım Zastrow (2013)'dan gelmiştir. Buna göre sosyal hizmet kavramı, bireylerin sahip olduğu sosyal işlev kapasitelerini yenilemek veya yükseltmek, bununla birlikte bireylerin yaşama amaçlarına uygun görülen sosyal koşulları inşa etmek için bireylere, gruplara, ailelere, örgütlere ve topluluklara yönelik gerçekleştirilecek profesyonel yardım faaliyeti olarak tanımlanmıştır (Zastrow, 2013: 34).

Alptekin (2016)'e göre sosyal hizmet, birey, aile veya toplumdan oluşan müracaatçı sisteminin psiko-sosyal açıdan gereksinimlerini karşılamada ve sorunlarını çözüme kavuşturmada yardımcı olan, müracaatçı sisteminin yaşam kalitesini iyileştirmeye ve yükseltmeye çaba sarf eden bir meslektir (Alptekin, 2016: 8). Sosyal hizmette esas olan, öncelikle sosyoekonomik yapı içerisinde zorlanan, sıkışan ve çözüm yolu bulmakta zorlanan bireylerin ve grupların 'temel gereksinimlerini' karşılamak suretiyle, sorunlarını çözmek ve ülkedeki sosyoekonomik yapıya 'uyumlarını' sağlamaktır (Yolcuoğlu, 2012: 105).

2.1. Sosyal Hizmetin Amaçları

Sosyal hizmet, toplumu oluşturan bireylere, toplumun kendilerinden beklediği uygun ve sağlıklı davranışları yapabilmeleri için yardım ederek; her bireyin, toplumsal yapıya tam uyumunu sağlamaya çalışır (Yolcuoğlu, 2012: 106). Duyan (2010)'ın belirttiği gibi sosyal hizmetin temel amacı, etik değerleri her zaman göz önünde bulundurarak, ihtiyaç halindeki insanlara yardımcı olmaktır (Duyan, 2010: 11). İnsanoğlu varoluşundan bu yana bütün kaynakları kendi çıkarları doğrultusunda kullanma ve geliştirme çabası içerisinde olmuştur. Bu çabanın sonucunda ortaya çıkan üretim, tüketim ve paylaşım gibi süreçler, bireyler arasındaki ilişkileri de değiştirmiş ve farklılaştırmıştır. Böylelikle toplumda sosyal sorunlar ve düzensizlikler meydana gelmiştir. Ortaya çıkan sorunları çözmek, toplum düzenini sağlamak adına yapılan bütün sosyoekonomik gelişmeler, sosyal hizmetin ve bu işle uğraşan yeni bir mesleğin ortaya çıkmasına vesile olmuştur. Sosyal hizmet mesleğinin temelinde toplumu oluşturan bireylere eşit imkânlar ve fırsatlar sunarak gelişmelerini, toplumda etkin bir şekilde var olabilmelerini sağlamak vardır. Uygulamalı bir meslek olan sosyal hizmet mesleğindeki amaçlardan biride bireylerin her türlü noksanlığını azaltarak ya da ortadan kaldırarak insanların yeteneklerini geliştirip kullanmaları sağlamaktır (Yolcuoğlu, 2012). Buradan yola çıkarak sosyal hizmetin amacının, mesleki olarak ihtiyaç sahibi insanların yaşam standartlarını yükseltmeye çalışmak demek yanlış olmayacaktır.

Sosyal hizmet uygulamalarının genel olarak amaçlarını Kongar (1978) şu şekilde sıralamıştır:

- 1- Kişiler ve gruplara, kendileri ile çevreleri arasındaki dengesizlikten doğan sorunların belirlenmesi, çözülmesi ya da etkisiz hale getirilmesi için yardım etmek.
- 2- Dengesizliğin meydana gelmesini önlemek için kişiler ya da gruplarla çevreleri arasındaki gizli dengesizlik alanlarını belirlemek.
- 3- Bu tedavi edici ve önleyici önlemlere ek olarak kişilerin grupların ve toplumların en yüksek gelişme güçlerini aramak, belirlemek ve güçlendirmek (Kongar, 1978: 228).

2.2. Sosyal Hizmet Eğitimi

Sosyal hizmet eğitimi, insanoğlunun tarihsel süreçte yaşadığı gelişim süreci içerisinde, sanayi devrimi ile birlikte gelişen modern toplumda aklın eleştirel yönünün ön plana çıktığı, üretken ve yaratıcı özelliğe sahip insan çabasının ve bilimsel gelişmelerin bir sonucudur (Cılga, 2001: 72). Çağımızda eğitim, sağlık, insan davranışları ile bilgi alanında çok büyük gelişmeler olmasına karşın sosyal alanda

teknolojik değişim ve gelişimin hep gerisinde kalınmıştır. Çağımız toplumunda bu kadar teknolojik gelişmeye rağmen yoksulluk, cehalet, hastalık gibi sosyal refahı kısıtlayan sorunlarla hala mücadele edilmeye çalışılmaktadır. Bütün teknolojik gelişmeler, bilimsel ve teknik ilerlemeler insanların refahını artırma amacını taşır. O yüzden sosyal hizmetler, günümüz toplumunda teknolojik gelişmeleri insancılaştırmayı ve toplumun faydalanmasını, bireylerin gelişerek toplumun değişen koşullarına ayak uydurmalarını, sosyal refahlarını sağlamayı ve sosyal değişmeyi hızlandırmayı amaçlar. Ancak sosyal hizmetin bu amacının yaşama geçirilebilmesi için bu görevi yapacak olan sosyal hizmet uzmanlarının (SHU) kaliteli bir eğitim alması kaçınılmazdır. Ayrıca devletin, toplumda refah ve sosyal koruma sağlamak amacıyla uyguladığı sosyal politikaların etkili bir şekilde işleminde sosyal hizmetin katkısı çok büyüktür.

Devletlerin kalkınmasında ekonomik gelişmeler, sosyal adalet ve eşit dağılımla bütünleşmedikçe, insan kaynağına fiziki kaynaktan daha çok önem verilmedikçe gerçek bir sosyal kalkınma mümkün olmayacaktır. Sosyal hizmetin, ülke kalkınmasında ve sosyal politikaların etkili bir şekilde işleminde vazgeçilmez bir rolü olduğundan, sosyal hizmet alanında eğitimin geliştirilerek yönetim ve uygulama sorumluluğına sahip, bilgi, beceri ve mesleki davranışa sahip elemanlar yetiştirilmesi bir zorunluluktur (Kut, 1983: 3).

Sosyal hizmet eğitiminin uygulama alanına bakıldığında, toplum içerisinde yaşamını sürdüren dezavantajlı grupların haklarını koruyan, aynı zamanda savunuculuk görevini de üstlenen sosyal çalışmacı yaratma amacı ön plana çıkmıştır. Sosyal hizmet eğitimi süresince, insan temel hak ve özgürlükleri ekseninde hukuk ve mevzuat merkezli bir eğitim hedeflenmektedir. Buna göre asıl hedef, insan haklarına duyarlı sosyal çalışmacılar yetiştirmektir (Sehman ve Yolcuoğlu, 2020: 14). Önemli bir sosyal hizmet akademisyeni olan Zastrow (2013)'ün belirttiğı üzere, bireylerin, ailelerin, grupların, örgütlerin ve bunlardan daha büyük toplulukların karşılaştıkları sorunlara çözüm üretebilmesi için, sosyal hizmeti meslek edinen sosyal hizmet uzmanlarının çeşitli alanlarda eğitim ve uzmanlık bilgisi ile donatılması şarttır (Zastrow, 2013: 6). Dünyada sosyal hizmet mesleğı gelişimini daha erken tamamlamıştır. Sosyal hizmet alanında var olan uygulama sorumluluğı, sosyal politikadan planlamaya ve bunların uygulanmasından değerlendirilmesine kadar her anında üstlenecek bilgiye, yeteneğe, mesleğe yönelik yeterliliğı kendi içerisinde barındıran eğitimli sosyal hizmet uygulayıcılarına ihtiyaç olduğu gerçeğini kabul ettirmiştir (Karataş, 2002: 105). Türkiye'de sosyal hizmetin meslek olarak kabul edilmesiyle birlikte ortaya çıkan en önemli sonuç, geleneksel sosyal dayanışma ve sosyal hizmet yaklaşımının mesleki bir

disiplin olarak algılanıp kendine özgü nitelikler taşıyan meslek olarak yer alması olmuştur (Kut, 2005: 12).

Sosyal hizmet eğitimi, Türkiye’de ve Dünya’da yaşanan olumsuz birçok olaylar sonucu ortaya çıkan dezavantajlı grupların sahip oldukları hakları savunmak amacıyla ortaya çıkmıştır. Bu sorunlar karşısında gereksinimlerini gideremeyen bireylerin gereksinimlerinin karşılanması, sosyal düzenin sağlanması ve desteklenmesi için sosyal hizmet eğitimi almış ve alanında uzmanlaşmış bireylere duyulan ihtiyaç hızla artmıştır (Sehman ve Yolcuoğlu, 2020: 15).

2.2.1. Dünyada Sosyal Hizmet Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Geçmişten günümüze insanlar engelliler, yoksullar, yaşlılar gibi dezavantajlı durumda olan bireylere destek olmaya yardım etmeye çalışmışlardır (Kongar, 1978: 172). Sanayi devrimi ile beraber gelen çalışma sorunları, yüksek işgücüne karşılık düşük ücret sorunları, beslenme sıkıntısı, işsizlik, çocuk ve kadın işçilerin ortaya çıkması, göç ve kentleşme, sosyal ve ekonomik güvensizlik gibi birçok önemli sorunun çözümüne ilişkin arayışlar sosyal bilimlerin gelişmesine neden olmuştur. Bununla beraber sosyal hizmet düşüncesinin oluşumunda; yoksulluk ve işsizlikle mücadele, örgütlenme, sosyal yardımlar, sosyal ve ekonomik güvenlik için yapılan davranışlar, çalışma koşullarında yapılan iyileştirmeler, kimsesiz çocukların korunması ve yetiştirilmesi, suçluların topluma kazandırılması gibi toplumun refahını artırmaya yönelik yapılan çalışmalar etkili olmuştur.

Sosyal hizmet uygulamaları gönüllülük esasına dayalı olarak başlamış daha sonra kamusal alanda genişleyen bir kurumlaşma ortamında yoğunlaşmıştır. Toplumda sorunlarla baş etmeye çalışan dezavantajlı durumdaki kesimin içinde bulunduğu durum, istek ve davranışları, kadın ve işçi hareketi gibi toplumsal hareketliliğe dönüşmüş sosyal ve ekonomik şartların iyileştirilmesi beklentisi sosyal politika yaklaşımının oluşup gelişmesine neden olmuştur. Böylece sosyal refahın artırılması için gönüllü bireyler ile örgütlerin yerine yeni bir uzmanlık olan bir mesleğin oluşmasına imkân sağlamıştır (Cılga, 2001: 73). Çok ciddi boyutlara ulaşan toplumsal, ekonomik ve kültürel sorunlara çözüm üretmek ve oluşan sorunları engellemek için, bir bilim ve meslek olarak insanın ve toplumun gelişmesini, yaşam standartlarının arttırılmasını amaçlayan sosyal hizmete çok büyük iş düşmektedir. Sosyal hizmetin üzerine düşen bu görevi başarılı bir şekilde yerine getirebilmesi, toplumun ihtiyaçlarına cevap verebilecek yeterliliğe sahip elemanların yetiştirilmesi ile mümkün olacaktır (Uluğtekin vd., 2002: 10).

Öteden beri sosyal refahın artırılması ve toplumda meydana gelen sorunların ortadan kaldırılması, hayırseverlik ve yardımlaşma ile sağlanmaya çalışılmış ve yapılan yardımlarla bireylere problem çözme, karşılaşılan zorluklarla baş edebilme ve yaşam koşullarının iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Bu amacın gerçekleştirilmesinde gönüllülük esaslı yardımların yerine, sosyal hizmet eğitimi ile bilimsel ve akılcı bilgiler, yöntemler kullanarak, desteğe ihtiyacı olan birey ve ailelerin bulunması, sorunların gruplandırılarak azaltılması ya da ortadan kaldırılması için alanında uzman kişiler yetiştirilmesi artık gereklilik haline gelmiştir (Yolcuoğlu, 2014: 81).

Dünya sürekli değişim ve gelişim içerisinde olduğundan sosyal hizmet eğitimi de buna bağlı olarak evrim süreci yaşamaktadır. Sosyal hizmet mesleği dinamik bir yapıya sahip olduğundan toplumda meydana gelen değişimlerden etkilenir ve buna bağlı olarak sosyal hizmet eğitiminin de sürekli gözden geçirilmesi ve değişime uygun yenilikleri benimsemesi gerekir (Koşar ve Tufan, 1999: 1). Sosyal hizmet eğitiminin verilmeye başlandığı ilk zamanlarda seminer, konferans, kurs vb. eğitimsel girişimlerle yürütülen gönüllülük esasına dayanan çalışmalar ön plana çıkmıştır. Özellikle 20. yüzyıldan itibaren sosyal hizmet eğitimi, üniversitelerde verilen bir eğitim haline dönüşerek akademideki yerini almıştır (Yolcuoğlu, 2012: 406). Profesyonel mesleki kökeni 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyıl başlarına dayanan sosyal hizmet, endüstrileşme ve kentleşmenin ortaya çıkardığı yeni sosyal ortamın yarattığı aile yapısının değişmesi, yetersiz iskân ve okullaşma oranları, kalabalık ve elverişsiz yaşam alanları ile birlikte uygun olmayan çalışma koşullarına dönemin şartları içerisinde bir çözüm arayışı geliştirme çabasında olmuştur (Gitterman 2014'den aktaran Yiğit, 2020: 11).

1800'lü yılların sonuna doğru Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) ve Avrupa'da sosyal reformcu ve hayırseverler olarak anılan bazı öncüler yoksullara yardım çalışmaları ile uğraşanların eğitim alması gerektiği kanaatine varmışlar ve Londra'daki Hayırseverler Cemiyeti'nin bir faaliyeti olarak 1890 yılında İngiltere'de gönüllülerin kuramsal ve uygulamalı çalışmalarını kapsayan kurslar açmışlardır. Almanya'da Alice Salomon önderliğinde bazı kadın hareketleri çerçevesinde eğitim amaçlı kurslar açılmıştır. 1898 yılında, Hayırseverler Cemiyeti önderliğinde New York'ta yaz okulu açılmıştır. Amsterdam'daki bir grup sosyal reformcu tarafından 1899 yılında sosyal hizmet okulu olarak açıkça tanımlanan ilk okul olan Institute for Social Work Training kuruldu ve 2 yıl boyunca kuramsal ve uygulamalı derslerden oluşan bir programla gönüllülere eğitim verdi. Daha sonra Avrupa ve ABD'de 1910 yılına kadar 14 sosyal hizmet okulu kuruldu. 1920 yılında Latin Amerika, 1924 yılında Afrika ve Güney Afrika'da, Şili ve Santioga'da, 1936 yılında Asya ve Hindistan Bombay'da,

1936 yılında Mısır'da ilk sosyal hizmet okulları açıldı (Koşar ve Tufan, 1999: 1-2). Sosyal hizmet eğitimi 1900'lü yılların başında 19. yüzyıldaki birikimleri ışığında büyük bir dönüşüm geçirerek 1890 ile 1939 yılları arasında ciddi derecede yaygınlaşmaya başlamıştır (Cılga, 2001: 74).

ABD'de 1919 yılında aktif olan 19 okul kendi tecrübelerini diğerleri ile paylaşmak üzere Mesleki Sosyal Hizmet Eğitimi Okulları Birliğini kurmuş olup sonradan bu birlik Amerikan Sosyal Hizmet Okulları Birliği olarak değişmiştir. 1927 yılında bu birliğe üye olmak isteyen okullar için bazı standartlar geliştirmişler ve 1932 yılında asgari müfredat programı oluşturup yeni okulları belli prosedüre tabi tutmuşlardır. 1939 yılında sosyal hizmet eğitiminin iki sene ve lisansüstü seviyede olacağını belirleyerek yeterli bir sosyal hizmet eğitimi mümkün kılmıştır (Özdemir, 1999: 23). Sosyal hizmet eğitiminde en önemli gelişim, II. Dünya savaşı ile olmuş ve savaş sonrası meydana gelen yoksulluğu ortadan kaldırmak, üretimi artırmak ve sosyal refahı sağlama çalışmaları ile sosyal hizmet eğitimi Avrupa'da yaygınlaşmış ve gelişmiştir (Cılga, 2001: 74). II. Dünya Savaşı'ndan sonra 1945 yılında kurulan Birleşmiş Milletler Örgütü, sosyal hizmet eğitimi başlatarak geri kalmış ve gelişmekte olan ülkelerde ekonomik kalkınmaya katkı sağlayacak uygulamalar başlatmıştır (Yolcuoğlu, 2014: 96). Birleşmiş Milletler, Uluslararası Eylem Programı ile sosyal hizmet eğitimi yaygınlaştırmak için azgelişmiş ülkelerde başlatmayı amaçlamıştır. Uluslararası Eylem Programını güçlendirmek için Fulbright Programı, Uluslararası Yardım Programı (AID), Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği ve Uluslararası Sosyal Hizmet Birliği gibi uluslararası kuruluşlar oluşturmuşlardır. ABD'nin Truman Doktrini ve Marshall Programı da sosyal hizmet eğitiminin yaygınlaşmasında önemli katkıları olmuştur (Cılga, 2001).

Birleşmiş Milletler tarafından uluslararası dayanışma ve yardımlaşma hareketi ile sosyal hizmet eğitiminin uluslararası seviyede başlatılması amaçlanmış ve bu hareketin içeriğinde; eğitim programının başlatılması için ülkelere bilgi, dayanışma ve yardım hizmetleri, eğitim vermeye başlanan üniversitelerde iş birliği ve araştırma çalışmaları için destek verme, eğitimin başlatılması için uluslararası seminerler düzenleme, eğitimi verecek kişilerle belli aralıklarda bilimsel toplantılar yaparak sosyal hizmet düşüncesini paylaşma ve eğitimin planlanma çalışmaları, sosyal hizmet uygulamaları için araştırmalar yapma, sosyal hizmetle alakalı temel bilgilere dair dokümanların ve uygulama bilgisinin yeni açılan okullara verilmesi, eğitimde yeni olan okullardaki öğretim elemanlarının ABD'de ve İngiltere'de eğitilerek bilgi, görgü ve deneyim kazandırılması gibi faaliyetler yer almıştır (Cılga, 2001: 76).

Cılga (2001), Birleşmiş Milletlerin uygulamış olduğu uluslararası dayanışma ve yardımlaşma hareketi sonucunda meydana gelen gelişmeleri şu şekilde sıralamıştır.

- Sosyal hizmet eğitimi ve eğitimi gerçekleştiren akademik yapılar yeni bir yapılanmaya kavuşmuştur.
- Sosyal hizmet eğitimi veren ülkelerde ve eğitim kuruluşlarında, sosyal hizmet bilgilerinin geliştirilmesi, bilimsel ilerlemenin sağlanması ve sosyal hizmet eğitiminin iyileştirilmesi sağlanmıştır.
- Toplumsal değişimin ortaya çıkardığı güncel gelişmelere, yaşanan yeni gereksinimlere göre SHU'ların, esnek eğitim ortamında yetiştirilmesi ve geliştirilmesi gerçekleştirilmiştir.
- Sosyal hizmet kuramında ve uygulamasında yeni modeller geliştirilmesine olanak sağlanmış, klasik yöntem ağırlıklı uygulamalardan sorunu bütüncü anlayışlarla ele alan, proje bazında çalışmaları yaygınlaştıran modellere geçilmiştir.
- Fulbright programları aracılığıyla ABD/Kanada desteği ile bilimsel ve mesleki gelişmeyi sağlayıcı destek programlar gerçekleştirilmiş, sosyal hizmet eğitimi veren kurumlarda nitelikli bir öğretim kadrosunun yetişmesine olanak sağlanmıştır.
- Uluslararası Sosyal Hizmet Yüksek Okulları Birliği, 1929'dan beri takipçisi olduğu kuruluş amaçları doğrultusunda; "geniş ve etkili bir uluslararası işbirliği" ortamını oluşturmıştır. Birlik; uluslararası işbirliği yoluyla Sosyal Hizmet Yüksek Okulları arasında "yardımlaşma", "eğitimde standartları geliştirme", "Sosyal hizmetin bir meslek olarak gelişmesini destekleme" amaçları doğrultusunda çok yönlü organizasyonlar gerçekleştirmiştir.
- Sosyal hizmet eğitiminin geliştirildiği yeni okullarda, nitelikli SHU'nun yetiştirilmesine olanak sağlanmış, SHU'larının bilgi, beceri ve yeteneklerini geliştirerek bir kariyer sahibi olmaları gerçekleştirilmiş, ekip çalışması anlayışı kazandırılmış, öğrenme olanakları geliştirilmiştir.
- Sosyal hizmet uygulamalarının örgütsel koşullarını oluşturma, destekleme, geliştirme, kurum ve yönetim açılarından uygulama koşullarını güçlendirme çalışmaları gerçekleştirilmiştir.
- Sosyal devlet anlayışı temel alınarak, eşitlik ve adalet çerçevesinde toplumsal refahın geliştirilmesi, gelir ve hizmet dağılımında eşitliği sağlayıcı, sosyal hizmet kurumlarını nitel ve nicel açılardan geliştirici "sosyal reform" hareketinin gerçekleştirilmesinde diğer araçlar yanında, Sosyal hizmet mesleğinin etkili olmasına olanak sağlanmıştır (Cılga, 2001: 77)

2.2.2. Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

Sosyal hizmet alanında verilen eğitimin dünya genelindeki durumuna bakıldığında, uzun bir geçmişi olduğu görülmektedir. Bu durum, sosyal hizmet eğitimi ve özellikle mesleğinin uzun bir geçmişi olduğunu göstermektedir. Ancak Türkiye'de ise sosyal hizmet alanında verilen eğitimin geçmişi oldukça yakın zamana dayanmaktadır (Sarı ve Dikici, 2021: 47). Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi tarihine bakıldığında, ister İslamiyet'in kabul edilmesinden önce olsun ister sonrasında, Türk toplumunda sosyal dayanışmanın olduğunu görmek mümkündür. Türk toplumunun yardım amaçlı kurduğu İslami vakıflar eğitimin oluşmasında da etkili olmuştur. Bu vakıflardan başka zanaatkar ve esnafların kurduğu mesleki sosyal yardım örgütleri olan fütüvvetler gelişmiş birtakım değişimlerden geçerek Lonca adını almış ve 20. yüzyılın başlarına kadar devam etmiştir (Kut, 1983: 1). Osmanlı Devleti zamanında kimsesiz çocukları korumak amacıyla 1868 yılında ıslahhaneler kurulmuş, Yusuf Ziya Paşa tarafından öksüz ve yetim çocukların okutulması için 1873 yılında Darüşşafaka adında

dernek kurulmuş ve dernek günümüzde halen aynı amaçla hizmet vermektedir. II. Abdülhamit tarafından kimsesiz kadın, çocuk, engelli ve yaşlıların barınma ve bakım ihtiyaçlarının karşılanması için Darülaceze kurulmuştur (Sehman ve Yolcuoğlu, 2020: 15).

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Osmanlı Devleti'nde, yıllarca süregelen dayanışma ve yardımlaşma yöntemleri yetersiz kalmış ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilan edilmesiyle birlikte kalkınma çabalarını aktif ve kesintisiz olarak sağlayan, iyi tanımlanmış, net, herkesin benimseyebileceği ve katılabileceği sosyal hizmetler politikasına gereksinim artmıştır ve sosyal hizmete profesyonellik kazandırmak adına zekasını kullanarak yeni bakış açısı ortaya koyan, çözüm odaklı davranışlara sahip, etkin, bilimsel yaklaşımı benimsemiş elemanlar yetiştirme gereği ortaya çıkmıştır (Duyan, 2010). Bu gereksinimi karşılamak üzere, önce 1959 yılında Sosyal Hizmetler Enstitüsü kurulmuş; daha sonra 1961 yılında, 7355 sayılı Sosyal Hizmetler Enstitüsü Kurulmasına Dair Kanun uyarınca Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına bağlı olarak lise eğitiminden sonra Türkiye'de ilk sosyal hizmet eğitimi olan dört yıllık bir yüksek öğretim kurumu olarak Sosyal Hizmetler Akademisi kurulmuş ve 1982 yılında YÖK Kanunu gereğince Hacettepe Üniversitesine bağlanarak Sosyal Hizmetler Yüksekokulu adını almıştır (Özdemir, 1999: 24). Kurulduğu dönemlerde Birleşmiş Milletler Eğitim Müşavirleri, Türk Amerikan Kültürel Mübadele Komisyonu tarafından sağlanan profesörler, Hollanda-İngiliz teknik yardım programı dahilinde verilen burslar, eğitimin gelişmesi bakımından önemli katkılar sağlamıştır. Sosyal Hizmetler Akademisi 1965 yılında Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliğine üye olmuş ve bu sayede uluslararası anlamda dünyadaki diğer okullarla iş birliği yapma fırsatına kavuşmuştur (Kut, 1987). Avrupa'da belli bir yol kat etmesine rağmen 62 yıl gecikmeli de olsa, 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisinin Türkiye'de kurulmasıyla birlikte sosyal hizmet eğitimi alanında ilk eğitime başlanmıştır. Daha sonra Hacettepe Üniversitesi bünyesinde, 1967 yılında kurulan Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümü ile birlikte ayrı üniteler olarak 1982 yılına kadar eğitimlerini sürdürdüler (Duyan, 2010). 1967 yılında açılan Hacettepe Üniversitesi Sosyal Çalışma Yüksekokulu; 1969 yılında Sosyal ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde Sosyal Çalışma Bölümü olarak varlığını sürdürmüştür. 1971 yılında Sosyoloji programı ile birleştirilmiş ancak 1974 yılında tekrar ayrılarak bağımsız bir bölüm olmuştur ve 1976 yılında Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmet Bölümü olarak değiştirilmiştir (Karataş ve Erkan, 2011: 47).

Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bölümü Lisans eğitimi ile birlikte Türkiye'de Sosyal Hizmet alanında yüksek lisans ve doktora

programlarını başlatan ilk üniversite olmuştur (Uluğtekin vd., 2002: 24). Sosyal Hizmetler Akademisi 1965 yılında ilk mezunlarını verdi ve mezunlardan 13 kişi, öğrenci asistanlığı pozisyonuyla akademide, mezun olanların diğerleri ise Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı, Adalet Bakanlığı ve Devlet Planlama Teşkilatında görev aldı (SHUDER, 2020). Esasen 1960'lı yıllar sosyal hizmet bakımından olumlu gelişmelerin yaşandığı bir dönem oldu ve on yıllık bir süre zarfında Sosyal Hizmetler Genel Müdürlüğü kurularak iki tane sosyal hizmet okulu açılmıştır. Üç defa Ulusal Sosyal Hizmetler Konferansı toplanmış ve sosyal hizmet alanında birçok yabancı kitap çevirisi yapılarak kaynak elde edilmiştir. 1970'lerde Türkiye'de yaşanan birtakım sorunlar, sosyal hizmet alanındaki gelişmelerin durmasına sebep olmuştur (Karataş ve Erkan, 2011: 47). Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, 2006 yılında Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi bünyesinde Sosyal Hizmet Bölümü olarak yeniden düzenlenmesiyle birlikte kapatılmıştır (Alptekin, 2016: 14).

Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi 40 yıl boyunca sadece Hacettepe Üniversitesinde sürmüştür daha sonra 2002-2003 akademik yılında Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesine bağlı Sosyal Hizmet Bölümünün açılması ve 2002 yılından sonra yeni kurulan üniversitelerle birlikte çok sayıda sosyal hizmet alanında bölüm açılmaya başlanmıştır (Yolcuoğlu, 2014). Günümüze gelindiğinde Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi (ÖSYM) 2020 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzuna göre, 13'ü vakıf üniversitesi (1 tanesi KKTC) olmak üzere toplam 48 üniversitede (55 Meslek Yüksekokulunda) sosyal hizmet ön lisans eğitimi verilmektedir. Ön lisansın dışında, 18'i vakıf üniversitesi (3 tanesi KKTC) olmak üzere toplam 64 üniversitede (9 tane yüksekokul, 60 tane fakülte) sosyal hizmet lisans eğitimi verilmektedir.

2.3. Türkiye'de Sosyal Hizmet Eğitimi

Batı'da sanayisi gelişmiş ülkelerin ekonomisindeki olumlu gelişmelerin artmasıyla birlikte toplumun refah düzeyinin arttığı ve kişisel hakların geliştiği 1960'lı yıllarda sosyal refah hizmetlerine duyulan gereksinimleri karşılayabilmek için bilime dayalı yeni bakış açılarına ihtiyaç duyulmaya başlandı. Batılı ülkelerde meydana gelen bu değişim ve gelişmeler Türkiye'de sosyal hizmet eğitiminin başlamasında etkili olmuştur (Karataş ve Erkan, 2011: 47). Sosyal hizmet eğitiminin başladığı 1960'lı yıllarda sosyal hizmet bilim dalı olarak değil de meslek olarak nitelendirilmiştir (Alptekin, 2016: 56). Türkiye'de ilk sosyal hizmet eğitimi, Sosyal Hizmetler Akademisinin kurulması ile başlamış ve 1982 yılında YÖK Kanunu gereğince

Hacettepe Üniversitesine bağlanarak Sosyal Hizmetler Yüksekokulu adını almıştır. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulunda uygulanan eğitimin amaçlarını Kut (1983), şu şekilde sıralamıştır.

- 1- Türkiye'nin koşullarını ve sorunlarını kavrayabilmek için, gerekli temel bilgilere ve sosyal hizmetin bütün metotlarında yeteri kadar bilgi ve beceriye sahip olan;
- 2- Köy ve şehirde, kamu sektörü, özel sektör ve gönüllü kurumlarda ve çeşitli alanlarda doğrudan doğruya sosyal hizmet yapabilecek;
- 3- Çeşitli düzeylerdeki sosyal hizmet politikası ve planlamasına katılabilecek;
- 4- Aile ve çocuk refahı, tıbbî ve psikiyatrik sosyal hizmetler, işçi refahı, sakatların rehabilitasyonu, gençlik refahı, çocuk ve yetişkin suçluların ıslahı, toplum kalkınması vb. çeşitli sosyal hizmet konu ve alanlarında, düzenleyici, planlayıcı, eğitici, araştırmacı olarak çalışabilecek, SHU'ları yetiştirmek (Kut, 1983).

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu, yukarıda sayılan amaçları yerine getirebilmek için eğitim programını, insan ve toplum sorunlarına sistemci ve bütüncü bakarak sorun alanlarına yönelik odaklaşan geneldeci yaklaşıma göre düzenlemiştir (Uluğtekin vd., 2002: 26). Tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de sosyal hizmet uygulamalarını hayata geçirecek elemanların eğitimden geçerek ihtiyaç sahiplerine yardım etme ve bireylerin sorunlarına karşı çözüm yöntemleri hakkında bilgi sahibi olma, insani ilişki kurma, bireylerin kişisel ve toplumsal sorunları çözmede sosyal hizmet uygulamasının gerektirdiği birtakım beceri ve davranışlara sahip olacak şekilde donanımlı olarak yetiştirilmesinin gerekliliği iyice kendini hissettirmiştir. Sosyal hizmet eğitiminde, sosyal politikaların gerçekleştirilmesi, toplumsal refahın artırılması ve buna bağlı olarak da ekonomik refahın artırılması için gerekli olan sosyal refah programlarının uygulanması için analitik düşünme yetisine sahip alanında uzmanlaşarak mesleki yeterliliğe erişmiş elemanlar yetiştirmek amaçlanmıştır (Kut, 1983: 5). İnsanı ve insan davranışlarını anlayabilmek, eksiklikleri gidermek, var olan problemleri çözebilmek için insana olan yaklaşımın bir düzen içerisinde ve bilimsel teori ile desteklenmesi gerekir (Özdemir, 1991: 21). Sosyal hizmet, toplumda meydana gelen değişimlerden etkilenip, yine toplumu etkilediği için sosyal hizmet eğitimi veren kurumların toplumla iç içe olması, toplumdan gelen geribildirim ile beslenerek, bireyleri topluma karşı duyarlı ve anlayışlı olacak şekilde yetiştirmesi gerekmektedir. Sosyal hizmet eğitiminin hangi düzeyde olduğu fark etmeksizin teori ve uygulama yönünün eşit ağırlıkta olması gerekir. Sosyal hizmet eğitimin uygulama alanı toplumdur ve bireye bu pratik eğitimin istenilen düzeyde kazandırılabilmesi ancak eğitim kurumunun toplumun değişik kesimleriyle düzenli bir ilişki içinde olması ile

gerçekleştirilebilir (Kahramanoğlu, 1990: 55). O yüzdendir ki sosyal hizmet bölümünde okuyan öğrencilere aşılacak istenen mesleki becerileri Yolcuoğlu (2014) şu şekilde belirtmiştir: “Genel olarak insanı ve toplumu anlayabilme, birey ve toplumsal sorunları algılayabilme, çözüme yönelik alternatifler geliştirebilme, değişme ajanı rolüne sahip çıkarak bunun sonuçlarıyla başa çıkabilme, sosyal refahı geliştirme, yönlendirme ve yaygınlaştırma gibi sorumlulukları kazanabilme” (Yolcuoğlu, 2014: 127).

Daha önce de belirtildiği üzere, Türkiye’de ilk sosyal hizmet eğitimi, 1961 yılında Sosyal Hizmetler Akademisinin kurulması ile başlamıştır. Bu süreden 2000’li yıllara kadar geçen onar yıllık zamanlara bakıldığında 60’lı yıllar okulun oluşma yılları olarak kabul edilebilir. 1960’lı yılların sonlarında ortaya çıkan siyasal çalkantılar ve anarşiye varan öğrenci davranışları okulu da etkileyerek eğitimde duraklamaların olmasına sebep olmuş ve 70’li yıllara damgasını vurmuştur. 1980 yılından sonra yükseköğrenim kurumlarının yeniden düzenlenmesiyle birlikte nihayet Sosyal Hizmet Akademisinin kuruluşundan itibaren istenilen üniversiteye bağlanma çabaları sonuçlanmış ve 1980’li yıllar üniversite bünyesine bağlanma ile ilgili düzenlemeler, lisansüstü eğitim programlarını kurma çalışmaları ile geçmiştir. Akademik kadroların oluşturulması ve buna bağlı olarak araştırma ve yayınların hızla artması 90’lı yıllara damgasını vurmuştur (Koşar ve Tufan, 1999: 19). Yani 2000’li yıllara kadar sosyal hizmette çok fazla gelişme olmamış, 2000’li yılların başından itibaren sosyal yardımlar, aile ve çocuk refahı, adli ve tıbbi sosyal hizmet, engeli ve yaşlı refahı ile sosyal hizmet eğitimi gibi alanlarda önemli ölçüde değişiklikler olmuştur (Alptekin vd., 2017: 51).

Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi, mevcut sorunlar ile 1950’li yılların ortalarından sonra toplumda meydana gelen değişmelerin ortaya çıkardığı sorunlara nasıl çözüm yolları getirileceğinin bilinmemesi ve sosyal hizmetin tam anlamıyla yürütülemediğinin anlaşılması üzerine önem kazanmaya başlamıştır. Sosyal hizmetin gerçekleştirilmesi ve meydana gelen sosyal sorunların bilimsel olarak çözümlenebilmesi, bu alanda eğitim alarak kendini donatmış elemanlara duyulan ihtiyacı arttırmıştır. Nitelikli elemana duyulan ihtiyacın giderilmesi amacıyla ilk olarak dünyadaki örnekler kaynak alınmış, sonra da sosyal hizmet eğitiminin başlatılması ve sosyal hizmetin uygulanması için sorumluluk Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına verilmiştir. Bakanlığın kurduğu, Sosyal Hizmet Akademisi 1961 yılında eğitime başlamıştır. Ancak eğitimin yabancıların da desteğiyle bürokratik bir örgütün bünyesinde başlaması ve 1967’de Hacettepe Üniversitesi Sosyal Çalışma Yüksekokulunun açılmasıyla meydana gelen ikili yapı sosyal hizmet eğitiminin büyüme ve gelişimini olumsuz etkilemiştir.

Sosyal hizmet eğitimini olumsuz yönde etkileyen bir diğer sebep ise askeri darbelerdir. Aslında 1960 yılında meydana gelen ilk darbe sonrasında kabul edilen 1961 Anayasası ile gelen sosyal haklar ve sosyal devlet anlayışı ile sosyal hizmet mesleğinin önü açılmıştır. Ancak 1971 darbesi Hacettepe Üniversitesinde verilen eğitimi kesintiye uğratarak öğrenci alınmamasına ve Sosyoloji Bölümü ile birleşmesine neden olmuştur. 1980 darbesi sonrası ise, YÖK Kanunu'nun oluşmasıyla Sosyal Çalışma Bölümü kapatılmış, Sosyal Hizmetler Akademisi ise Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksekokuluna aktarılmıştır. Ardı sıra gelen bu darbeler sosyal hizmet eğitiminin yeniden şekillenmesini sağlarken diğer yandan sosyal hizmet eğitimi veren iki kurumdan biri olan Sosyal Çalışma Bölümünün kapatılmasıyla alanda eğitim veren kurumun sayısı azalmış ve sosyal hizmet eğitiminin büyüme potansiyelini olumsuz etkilemiştir. Sağlık Hizmetleri Yüksekokulunun kampüsten uzakta Sosyal Hizmetler Akademisi binasında kurulması ve akademik alt yapısı nitelik ve nicelik olarak yeterli düzeyde olmayan okul ile beraber Sosyal Çalışma Bölümünde de yeteri kadar öğretim elemanı barındırmaması, iş yükünün artmasına, yönetim karmaşasına ve içe kapalı bir yapıda olmasına neden olmuştur. Sosyal hizmet eğitiminin başlangıcında Sosyal Hizmet Akademisi bir üniversite içerisinde olma, Sosyal Çalışma Bölümü ise varlığını devam ettirme çabası içinde olmuştur. Yani Sağlık Hizmetleri Yüksekokulunun 1970-1990 yıllarının bitimine yakın dönemde önemli olacak bir büyüme stratejisi izlememiştir (Alptekin, 2016).

2.3.1. Türkiye’de Sosyal Hizmet Ön Lisans Eğitimi

Türkiye’de toplumsal değişimle birlikte sosyal sorunların da fazlaca artması ancak buna rağmen sosyal hizmet uygulamalarında yeterli düzeyde uzman bulunmaması nedeniyle sosyal yardımcı olarak nitelendirilen ara elemanlara duyulan gereksinim artmıştır. Artan bu ara eleman ihtiyacını karşılamak üzere ön lisans düzeyinde sosyal hizmet eğitimi verilmeye başlanmıştır. Bu sayede sosyal hizmet alanında uygulama yapan SHU’lar başta olmak üzere birçok sosyal meslek elemanının işini kolaylaştıracak ara elemanların varlığı ve istihdamı, Türkiye’nin sosyal sorunlarıyla başa çıkma çabalarının profesyonel olarak gerçekleşmesini sağlayacaktır (Şeker, 2012: 17).

Meslek Yüksekokullarında 2 yıllık ön lisans programı ile sosyal hizmetler eğitimi alan öğrencilerin, öğrenim gördükleri alanda etkili ve nitelikli ara elemanlar olması amaçlanmış ve bu amaçların gerçekleşmesi için gün geçtikçe sosyal hizmetler ön lisans eğitimi büyümüştür. Ülkede sosyal hizmetler ön lisans eğitimi 1960-1980 yılları arasında deneme, 1980-2007 yılları arasında oluşmama, 2008-2013 yılları arası

hazırlık ve başlangıç, 2013 yılından sonra ise büyüme dönemi şeklinde gelişme göstermiştir (Apak, 2018). Türkiye’de sosyal hizmetler eğitimi ön lisans düzeyinde ilk defa 2008 yılında kurulan Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Sosyal Hizmetler Ön Lisans Programında başlamıştır (Oral, 2017: 62). Sosyal hizmetler ön lisans eğitimi örgün eğitim olarak ilk defa 2011 yılında Yalova Üniversitesi Çınarcık Meslek Yüksekokulu bünyesinde kurulmuş ve Sosyal Hizmetler Programına 2012-2013 eğitim öğretim yılında öğrenci alınmaya başlamıştır (URL-2, 2020). Böylece sosyal hizmet ön lisans program sayılarında artış meydana gelerek 2013 yılından sonra sosyal hizmet ön lisans eğitimi alanında büyüme yaşanmıştır (Apak, 2018: 238).

ÖSYM 2020 Yükseköğretim Programları ve Kontenjanları Kılavuzuna göre, Sosyal hizmetler alanında ara eleman yetiştirmeyi amaçlayan sosyal hizmetler programları 35 devlet üniversitesine bağlı 42 Meslek Yüksekokulunda, 13 vakıf üniversitesine bağlı (bir tanesi KKTC) 13 Meslek Yüksekokulunda olmak üzere toplam 55 tane olup 16 tanesinde ikinci öğretim de vardır. Bu üniversitelerin üç tanesinde açıköğretim ve bir tanesinde uzaktan eğitim mevcuttur.

2.3.2. Türkiye’de Sosyal Hizmet Lisans Eğitimi

Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin başlarında sosyal hizmetin işlevleri, sosyal anlamda sıkıntı yaşayanların varlığını korumak, ihtiyacı olanlara gereken sosyal hizmet ve imkânları oluşturmak, sosyal güçlükleri önlemek. Bu özellikleri yerine getirmek için yetiştirilen meslek elemanlarının eğitiminde kullanılan programlar, insanlar ve davranışları hakkında bilgi, sosyokültürel, ekonomik ve politik çevrenin incelenmesi, toplumsal deneyimi anlamaya dönük olarak tarihi ve felsefi bilgi, sosyal refah kurumları, sosyal hizmet anlayışının gelişimine yardım eden dersler, sosyal hizmet yöntemleri ve uygulama şekilleri hakkında bilgi ve yetenek geliştiren derslerdir (Stoll 1963’den aktaran Karataş ve Erkan, 2011: 48).

Türkiye’de açılan sosyal hizmet bölümlerindeki ders programları hazırlanırken genel olarak birbiri ile bağlantılı teori ve uygulamalardan oluşmaktadır. Lisans eğitiminin ilk dört döneminde sosyal hizmet bilimini destekleyen hukuk, psikoloji, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, siyaset bilimi, kamu yönetimi gibi temel teorik dersler ile konferans, grup tartışmaları, örnek vaka analizleri gibi çağdaş yöntemlerle sosyal hizmeti bilim ve meslek olarak çok yönlü tanımaya yardımcı olacak derslerden oluşur. Lisans eğitiminin son dört döneminde ise ilk dört dönem görülen teorik derslere karşın müdahale yöntemlerini içeren derslerle uygulama dersleri daha çok ön plana çıkar. Alan uygulaması, öğrencilerin bir sosyal hizmet kurumunda yapacağı çalışmalarını sosyal

hizmetin bilgi ve değer temeline uygun bir şekilde belirli bir dñzen ve plan dñhilinde yapabilmesi, akademik ve kurum danışmanın vereceği sñpervizyon denetiminde yaptırılır. Ders programının etkili bir şekilde òęrenciye aktarılmasında gerekli bilgi ve donanımına sahip sosyal hizmet òęretim elemanınca yñrñtñlen sñpervizyon hizmeti, òęrenciye var olan bilgi ve yeteneğinin gelişmesini ve olgunlaşmasını, çalışma isteğini ve kararlılığını gñçlendirmesinde ònemli bir rol modelidir. Bunların yanı sıra Sosyal Hizmet Bñlñmlerinin ders programlarında sosyal hizmeti ilgilendiren konularda araştırma yapma proje geliştirme gibi çalışmalar, Bilimsel Araştırma Yñntem ve Teknikleri dersi ile òęrencilerin bilgi ve becerilerine yñn verecek ya da geliştirecek seğmeli dersler de yer alır. Derslerde òęrencilerin aktif katılımı sağlanarak, iş birliğine dayalı òęrenme teknikleri esas alınmaktadır (Alptekin, 2016). òęrencilerin mezuniyeti için en az 240 AKTS'lik (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) zorunlu ve seğmeli dersleri almaları ve çoğu ùniversitede bitirme tezinin hazırlanması gerekmektedir (Doğan, 2018).

Tñrkiye'de sosyal hizmet eğitimi farklı akademik birimlerin bñnyesinde verilmektedir. Sağlık Bilimleri Fakñltesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakñltesi, Fen-Edebiyat Fakñltesi, Sosyal ve Beşeri Bilimler Fakñltesi, Sağlık Hizmetleri Yñksekokulu ve Uygulamalı Bilimler Yñksekokulu gibi birimlerde sosyal hizmetler lisans eğitimi verilmektedir (URL-3, 2020). Aslında bñyle farklı birimler altında Sosyal Hizmetler Bñlñmñnñn açılması sosyal hizmet eğitiminin dağınık ve karmaşık bir şekilde ilerlemesine neden olmakta ve sosyal hizmet mesleğine bakış ağısını da olumsuz etkilemektedir (Alptekin vd., 2017: 54).

2.3.3. Tñrkiye'de Sosyal Hizmet Lisansñstñ Eğitim

Sosyal Hizmet lisansñstñ eğitim programının amacı alandaki vasıflı uzman sayılarını artırmak, alanda çalışanların bilgi birikiminin yenilenmesi ile mesleki bilgi ve beceri edinmelerini sağlamak, sosyal hizmet uygulaması yapan òęrenciler ile henñz mesleğin başında olup da tecrñbesi olmayan SHU'lar bilgi birikimini aktararak denetim ve yñnlendirme yapan sñpervizñr ihtiyaını karşılamaktır (URL-4, 2021). Tñrkiye'de sosyal hizmetler yñksek lisans eğitimi tezli ve tezsiz yñksek lisans programı olmak ùzere iki şekilde verilmektedir. Alan dışı olan yñksek lisans òęrencileri hazırlık programından sonra yñksek lisans programına başlamaktadır. Mezun olabilmek için en az 120 AKTS tamamlanmalıdır. Tezli yñksek lisans dñrt dñnemden, tezsiz yñksek lisans ise iki dñnemden oluşmaktadır (Doğan, 2018: 16). Sosyal hizmet doktora programının amacı ise, alana yapacağı bilimsel çalışmalar ile katkı sağlayacak, eğitim ve òęretimde

ders verecek, alanda yapılan araştırmaları ve uygulamaların değerlendirmesi yapacak ileri seviyede bilgi ve becerilerle donatılmış bilim adamı yetiştirmektedir (URL-5, 2021). Doktora programları sekiz dönemden oluşur ve ilk dört dönemde dersler alındıktan sonra doktora yeterlilik sınavı olur. Yazılı sınavdan ve mülakattan başarılı bir şekilde geçen ğrenci tez izleme komitesine bitirme tezi için araştırma önerisini sunar ve kabul olunduktan sonra ğrenci tezi uygulamaya başlar. Tezini jüri önünde sunan ğrenci başarılı olduktan sonra doktora unvanını kazanır (Doğan, 2018).

Türkiye’de sosyal hizmet alanında yüksek lisans ve doktora eğitimini başlatan ilk niversite Sosyal alışma ve Sosyal Hizmetler Bölümü olmuştur. 1983 yılından itibaren Sosyal Hizmetler Akademisi ile Sosyal alışma ve Sosyal Hizmet Bölümünün birleşerek Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu olması ile lisansüstü eğitim Sosyal Hizmetler Yüksekokulu’nda devam etmiştir (Karataş ve Erkan, 2005: 128). Günümüzde sosyal hizmet lisansüstü eğitimi veren üniversitelerin sayısı giderek artmaktadır.

3. ÜNİVERSİTE KAVRAMI VE ÖNEMİ

İnsan hayatına özgü birçok ritüel ve değer, sosyalleşme sürecinde bireylere öğretilmektedir (Dikici, 2022b: 12; Yeşilçayır, 2019: 103). Ailede başlayan sosyalleşme süreci, aynı zamanda bireylerin aldıkları eğitim ile doğrudan ilişkilendirilebilir. Aile ve yakın çevrede informel (düzensiz) eğitim ile başlayan bu süreç, devamında eğitim kurumları olarak okullar aracılığıyla gerçekleşmektedir. Nitekim sosyalleşme sürecinin şekillenmesinde aktif rol oynayan eğitim kurumlarının son halkasını üniversiteler oluşturmaktadır. Timur (2000)'un ifadesiyle üniversiteler, gerçekleri arayan, 'bilim' üreten ve onu yayan eğitim kurumları şeklinde tarif edilmiştir (Timur, 2000: 13). Yani doğruyu bulmak için özgürce soru soran, tartışan, dünyaya geniş açıdan bakabilen, özgürlüğünü kazanmasını ve korumasını bilen, ileri sunulan görüşleri olduğu gibi kabul etmeyip sorgulayabilen bireyler yetiştirmenin amaç edinildiği yerlerdir (Gökçe, 1990: 100). Türk Dil Kurumu üniversitenin tanımını şu şekilde yapmıştır: "Bilimsel özerkliğe ve kamu tüzel kişiliğine sahip, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. kuruluş ve birimlerden oluşan öğretim kurumu" (URL-6, 2021). "Osmanlıcada bilimin toplandığı yer mekân olan üniversite 'darülfünun' yani bilimler evi şeklindedir" (Yanardağ, 2020: 107). Genelde birliği, birleştiriciliği, tüm bilgi dallarındaki evrensel olan bilgiyi ortaya çıkarmaya ve bu evrensel bilgiyi yaymayı ifade eden üniversite, zaman içindeki gelişimi nedeniyle evrensel bir eğitim kurumudur (Bolay, 2011: 105). Yanardağ (2020)'ın da ifade ettiği gibi "üniversite derken etimolojik olarak 'evrensel'i kucaklamak ve 'bilim'i öğrenmek isteyen ve 'camia' oluşturan bir kurumu tanımlıyoruz" (Yanardağ, 2020: 107).

Üniversite kavramı, diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de önem duyulan, değişik bakış açılarından dolayı geçmişten bu yana tartışılan bir kavramdır. Değişen dünya koşullarına göre tartışmalarında sürekli değişmesi üniversitelere duyulan önemi azaltmamıştır. Çünkü üniversite var olduğundan bu yana toplumsal yaşamın gelişimine olan etkisi ve toplumun kurumdan sosyoekonomik anlamda beklentilerinin yüksek olmasından dolayı hep önemli olmuştur (Arap, 2010: 2).

Üniversiteler araştırmalar yaparak bilgi üretmek, üretilen bilgileri öğrencilere aktarmak ve toplumun var olan ihtiyaçlarını gidermeye yönelik faaliyetlerde bulunmak amaçlarını taşır (Küçükcan ve Gür, 2009: 16). Üniversiteler yaptıkları araştırmalar ile kalkınmak için gerekli olan bilgileri üretebilmek, üst düzey kaliteli uzman yetiştirmeye, toplumsal değişimi örgütleyip kalkınmayı yönetebilecek bireyler yetiştirmeye,

toplumsal, ahlaki ve kültürel değerleri korumaya fayda sağlayan bilim yerleridir (Âdem, 2008: 57). Üniversite toplumla iç içe olan, her zaman toplumu geliştirerek ileriye götüren, topluma ve kişilere rehber olan hizmet veren bir kurumdur. Amaç bireylere üst düzey öğretim ve araştırmalar yaptırıp bilimsel düşünme becerisi ve yeteneği kazandırmaktır (Gökçe, 1990: 100).

3.1. Üniversitelerin Tarihsel Gelişimi

Başlangıcı tam olarak bilinmemekle birlikte yükseköğretimin kökenini Eflatun'un (Platon) Atina'da milattan önce 4. yüzyılın başlarında kurmuş olduğu ve eğitim verdiği akademinin olduğu kabul edilmektedir (Saklı, 2017: 9). 8. yüzyıldan itibaren biçimlenmeye başlayan medreselerin, çeşitli alanlarda verilen temel eğitimden sonra kademe kademe ilerleyen daha yapılandırılmış ve düzenli bir yüksek eğitim anlayış ve düzeninin 9. yüzyıldan itibaren gerek İslam dünyasında olsun gerekse Avrupa'da olsun kurumsallaşma ve ders içerikleri oluşturulması bakımından önemli katkıları olmuştur (Kenan, 2015: 334).

Avrupa'da üniversite öğretmenlerin örgütledikleri feodal bir lonca olarak, İslam aleminde ise yöneticilerin ve zengin ailelerin kurmuş oldukları vakıflar olarak ortaya çıkmıştır (Timur, 2000: 50). Avrupa'nın karanlık çağ olarak tabir edilen dönemlerinde, İslam ülkelerindeki medreseler, bilgi ve bilim yeri olmuştur. Orta Çağ'ın en önemli yükseköğretim kurumları 10. yüzyılda kurulan El-Ezher ile 11. yüzyılda kurulan Nizamiye Medreseleri olmuştur (Küçükcan ve Gür, 2009: 42). Şimdiki üniversitelerin temelini 12. yüzyılda Avrupa'daki kurulan üniversiteler oluşturmaktadır (Dölen, 2009: 3).

Üniversiteler, Haçlı Seferlerinin meydana getirdiği sosyal devingenlik içinde başkilise okullarında öğretmenlerin ve öğrencilerin artması sonucunda bazı öğretmenlerin başkiliseden farklı bir yerde eğitim vermeye başlamasıyla ortaya çıkmıştır (Timur, 2000: 42). Üniversite kurumunun 900 yıllık tarihi gelişiminde; Orta Çağ'ın Kilise Merkezli Üniversitesi, Ulus Devletler Dünyasının Üniversitesi (Humbolt Üniversitesi) ve Bilgi Toplumu Üniversitesi (Multiversite, Girişimci Üniversite) olmak üzere üç aşama izlenmektedir (Türel, 2004: 153).

Bilim tarihçisi J. D. Bernal ilk üniversitelerin Medreseler ile birlikte başladığını savunsa da, 11. ve 12. yüzyılda batıda kurulan ilk üniversitelerin Bologna (1088), Paris (1170) ve Oxford (1167) üniversiteleri olduğunu ileri sürenler de bulunmaktadır. Bu üniversiteler içinde bulundukları dönemin özelliklerine göre teşkilatlanmış araştırmacı ve öğrencilerin oluşturduğu lonca düzeyinde üniversitelerdir. Çoğu üniversite kiliseye

bağlı olarak kurulmuş ya da kilisenin desteği ile varlığını devam ettirmiştir. Üniversiteler genel olarak batıya ait bir kurum olarak görülsede Avrupa'daki ilk üniversiteler, İspanya'daki, Sicilya'daki ve Haçlı Seferleri sırasında diğer İslam coğrafyasında bulunan bilim ve eğitim merkezlerinden büyük ölçüde etkilenmiştir (Günay, 2007; Küçükcan ve Gür, 2009).

Paris Üniversitesi ilahiyat, Bologna Üniversitesi ise hukuk alanında ilerleme göstermiştir. Yani Avrupa'daki ilk üniversiteler hem yapısı itibariyle hem de eğitim alanı itibariyle birbirinden farklıdır (Kenan, 2015: 344). Orta Çağ'ın sonuna doğru ortaya çıkan bir öğretim kurumu olan üniversite, 14. yüzyıldan sonra günümüzdeki anlamıyla kullanılmaya başlanmıştır. 13. ve 14. yüzyıllarda üniversite denildiğinde imtiyazlardan herkesin eşit düzeyde yararlandığı kişilerin oluşturduğu bir camia anlaşılır ve studium generale olarak da adlandırılan tüm bilgilerin öğretildiği kurumlar olarak bilinirdi (Dölen, 2009: 3). Bologna'da bulunan Universitas, sistemli ve teşkilatlı olarak kurulan ilk büyük ilim ocağı olmuştur (Ülken, 1970: 1). 12-15. yüzyıllarda kilise merkezli üniversiteler öğrenci veya öğretmen loncaları olarak şekillenen kurumlar olarak tanımlanmıştır (Tekeli, 2003: 129).

14. ve 15. yüzyıllarda kurulan üniversiteler laik devlet başkanları veya yerel yönetimlerce kurulmuştur (Gürüz, 2003: 7). 17. yüzyıldan itibaren din adamlarının egemenliğinden çıkan üniversitelerde öğrenci olmak zengin ve asil ailelerin çocuklarına tanınan bir ayrıcalık haline dönmüştür. 19. yüzyılın başlarında üniversitelerin sadece belli bir zümrede olan insanlar için değil, toplumun tüm kesimine tanınan bir hak olduğunu ve kişilerin yetenekleri doğrultusunda toplumda yükselmeleri için üniversitelerin aracı olması gerektiği felsefesinin temelleri atılmaya başlamıştır (Gürüz, 2003: 77). 1700'lü yılların bitimine yaklaşıldığında üniversitede eğitiminin, ulusların yönetilmesi, modern hukuk ve adaletin sağlanması gibi birtakım yetersizliği ve itibarsızlığı peyda olmuş ve Fransız devriminin gerçekleşmesi ile modern üniversite arayışları başlamıştır. 1700'lü yılların sonu 1800'lü yılların başlarında, öğretim ile birlikte araştırmayı da temel alan modern üniversite fikri Almanya ve İskoçya'da şekillenmeye başlamıştır (Kenan, 2015: 352). Yani özetle yaşanan birtakım gelişmeler (Coğrafi keşifler, sanayi devrimi...) neticesinde 19. yüzyılda yeniden örgütlenerek laik bir nitelik kazanan üniversiteler modern bilimin kaleleri haline gelmiştir. Alman doğa bilimci Alexander Von Humboldt, yaşanan gelişmeler neticesinde, üniversitenin bilimsel araştırmalar yaparak bilgi üreten ve üretilen bilgileri öğretim yoluyla aktaran bir kurum olarak yeniden tanımlamıştır (Dölen, 2009: 7).

Üniversiteler Orta Çağ'da genel olarak eski bilgileri öğrencilere aktaran bir kurum iken 19. yüzyıldan itibaren araştırma ağırlıklı bir kurum olarak varlığını sürdürmüş ve günümüzdeki üniversitelerin temelini oluşturmuştur. Modern anlamda ilk üniversite 1810 yılında kurulan Alman (Humboldt) modelinin kurumsallaştığı Berlin Üniversitesi (Humboldt Üniversitesi) sayılmış ve 19. yüzyıl sonu ve 20. yüzyılda Japonya, Amerika Birleşik Devletleri ve daha birçok ülkedeki üniversitelerin modeli olmuştur (Küçükcan ve Gür, 2009: 44).

Dünya üzerinde 1800'lü yılların sonu ile 1900'lü yılların başından sonra giderek yaygınlaşan üniversitelerde temel ve uygulamalı araştırmalar fazlaşmış ve programlardaki fen bilimlerinin önemi artarak mesleki öğretime doğru yönelme hızlanmıştır. Mühendislik, tıp, hukuk ve öğretmenlik gibi mesleklere yönelik programlar üniversitelerde yerini almaya başlamıştır. Üniversitelerdeki uzmanlaşma ile uzmanlık alanları artarken üniversitelerin akademik birimleri de artarak kurumsallaşmış ve bu kurumda doktora yapanlar meslek olarak öğretim üyeliği yapmaya başlamışlardır. (Gürüz vd., 1994).

1850'li yıllarda Alman üniversitelerindeki bilimsel araştırma faaliyetleri ve doktora seviyesindeki eğitim 1800'lü yılların sonuna doğru Amerikan üniversitelerince de geliştirilmeye başlanarak modern araştırma üniversitelerinin temeli atılmaya başlandı. Bugünkü manada modern araştırma üniversiteleri Almanya ve Amerika Birleşik Devletleri'nde şekillenmiştir (Gürüz, 2003). 20. yüzyılda günümüz şartlarına da uyan bir yapıyı öneren ve girişimciliğin üniversitelere uygulaması anlamını taşıyan girişimci üniversite kavramı ortaya çıkmıştır. MIT ve Stanford gibi araştırmacı ve yenilikçi ABD üniversitelerindeki akademik personelin sanayi ve ticaret alanında danışmanlık yapmasıyla başlamış ve zamanla girişimci üniversiteye dönüşmüştür. Ancak girişimci üniversite kavramından gelir sağlayan, kara amacı güden özel üniversiteleri anlayanların varlığından dolayı yaratıcı üniversite, hizmet üniversitesi, yenilikçi üniversite, proaktif üniversite ve öğrenen üniversite gibi kavramlar kullanılmaya başlanmıştır (Odabaşı, 2007).

Eğitim ve araştırma ile birlikte ekonomik ve toplumsal gelişmeye katkı özelliğinin de eklenmesi ile meydana gelen girişimci üniversiteler, üniversiteden mezun olan öğrencilerin birer iş arayan değil iş üreten bireyler haline getirmek, kurulan yeni şirketlerin gelişirken meydana gelen sıkıntılarla nasıl başa çıkıp girişimcilik yönetimini disiplinler arası araştırma konusu haline getirmek, yapılacak olan araştırmaların yalnızca akademik yayınlar olarak kalmayıp toplum ve ekonomideki yeniliklerin

kaynağını ve yeni şirketler için iş fikirlerini geliştirme başlangıcını oluşturmayı sağlayabilme amaçlarını taşır (Schulte 2004'den aktaran Odabaşı, 2007: 118).

20. yüzyıldan bu yana eğitim kitleselleşerek globalleşmiş, uluslararası düzeye ulaşarak bilgi üreten merkezler olmuşlardır. Üniversiteler kuruluşundan bu yana yaşanan gelişmelerin de neticesinde zamanla, yalnız eğitim veren kurumlar olmaktan çıkarak araştırmalar yapan, bilgileri üreten ve yayıyan modern üniversitelere dönüşmüştür. Modern üniversiteler hızla küreselleşen dünyada yeni imkân ve fırsatlar bulmanın yanında daha önce görülmemiş, gerçekleşmesi tahmin dahi edilemeyen tehditlerle de karşı karşıya kalmaktadır. Kilise ve kurucu vakfın yönlendirici etkisinde kurtulan üniversiteler bilgi ve gerçekliğin peşinde olan adaleti sağlama amacıyla olan özgürleşmeyi genişleten modern üniversitelere dönüşmesine rağmen hala ideal manada özerklik arayışı içindedirler (Kenan, 2015).

3.2. Türkiye’de Üniversitelerin Gelişimi

Günümüz anlamında üniversite kavramı ile örtüşen ilk kurumsal yapı Büyük Selçuklular Dönemi’nde Vezir Nizamülmülk’ün 1067’de Bağdat’ta kurduğu Bağdat Nizamiye Medreseleridir. Kısa bir zaman sonra Musul, Basra, Belh, Herat, Isfahan, Merv, Amul, Rey ve Tus şehirlerinde de medreseler açılmış ve yaygınlaşmıştır (Günay ve Günay, 2017). Osmanlı Devleti zamanında da üniversite eğitime eski Türk devletlerinden itibaren süregelen medrese alışkanlığına medreseler daha da geliştirilerek devam edilmiş ve İznik, Bursa, Edirne, İstanbul ile Anadolu ve Balkanlar’da İmparatorluğun çok yerinde dini ilimler, tıp ve tabiat ilimlerinin öğretildiği medreseler yapılmıştır (Kenan, 2015: 340). Osmanlı Dönemi’nde üniversiteye denk gelen kurumlar, Enderun okulunun dışında Fatih Sultan Mehmet’in İstanbul’u fethinden sonra kurduğu Sekiz Sahnı Seman Medresesiyle ortaya çıktığı da söylenmektedir (Timur, 2000: 50). Fatih Sultan Mehmet’in kurduğu ve ilmi çalışmaların yapıldığı medresede matematikçi Ali Kuşçu ve ulemadan Molla Hüsrev gibi hocalar çalışmış ve Kanuni Sultan Süleyman Dönemi’nde geliştirilerek matematik, doğa bilimleri ve tıp okutulmuştur (Küçükcan ve Gür, 2009: 126).

Yükseköğretimin tarihinde medrese eğitiminden kopuş, 1776 yılında İstanbul Mühendishane-i Bahri-i Hümayun’un kurulmasıyla birlikte olmuş ve böylelikle laik eğitim kurumları kurulmaya başlanmıştır. 1795 yılında Mühendishane-i Berri-i Hümayun, 1827 yılında Tıbbiye (Tıphâne-i Âmire) ve 1834 yılında Harbiye’nin kurulmasıyla ülkemizde laik yükseköğrenim veren çağdaş anlamda üniversitenin temellerini oluşturmuşlardır. Eğitim ve öğretimini geleneksel yöntemle veren Tıphâne-i

Âmire başarılı olamadığından 1830'lu yılların ortalarında yeniden düzenlenmiş ve 1839 yılında Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne açılmıştır. 1776 ve 1839 yılları arasındaki dönemde açılan okullar askeri okullar olmuş ve bu okulların orta öğretimleri olmadığından uzun süre başarılı olamamışlardır. 1800'lü yılların ortalarına kadar sadece askeri meslek okulları açılmış ve bu tarihlerden sonra askeri okulların düzeyleri yükseltilmeye çabalanırken ziraat, veterinerlik, madencilik, tıp, hukuk ve idarecilik gibi sivil meslek okulları da açılmaya çalışılmış, lakin birçoğunu çeşitli sebeplerden dolayı kapatmak zorunda kalınmıştır. 19. yüzyılın ortalarında Avrupa'daki üniversitelerden etkilenilerek 1900 yılında ilk sürekli kurum olan Darülfünun açılmıştır (Baskan, 2001: 24; Dölen, 2009: 8).

Ülkemizde 1863 yılında kurulan Osmanlı Darülfünunu ilk yükseköğretim kurumu olmuş ancak 1972 yılında kapatılmıştır. 1900 yılında Edebiyat, İlahiyat ve Matematik Bölümlerinden oluşan Darülfünunu Osmani açılmış ve 1908 yılında da Tıp ve Hukuk okulları faaliyete başlamıştır. Darülfünunu Osmani 1912 yılında İstanbul Darülfünunu olarak değiştirilmiş olup 1933 yılına kadar varlığını sürdürmüştür ancak Türk devriminin hazırlanmasına ve yürütülmesine destek vermemesi, direnerek reformlara karşı çıkması, üniversitede ciddi bilimsel ve özgün çalışmaların yapılmaması, dil ve tarih konularına önem vermemesi gibi nedenlerden dolayı 31.05.1933 tarih ve 2257 sayılı Kanun'la İstanbul Darülfünunu kapatılarak Edebiyat, Fen, Hukuk ve Tıp Fakültelerinin de olduğu İstanbul Üniversitesi kurulmuştur. Ayrıca 1933 yılındaki reformla birlikte darülfünun 151 tane öğretim üyesinden 92 öğretim üyesi ayıklanmış onların yerine resmî ideolojiyi benimseyen öğretim üyeleri alınmıştır (Gökçe, 1990; Küçükcan ve Gür, 2009). Modern anlamda bilimsel eğitim ve araştırmanın gelişip kurumsallaşması açısından 1933 reformu başarılı olmuş lakin yapılan tasfiyelerdeki dengesiz davranışlardan dolayı bazı değerlerin kaybına, adaletsizliklere, güvensizliklere ve yanlış algılanmalara sebebiyet vererek reformdan daha yüksek düzeyde başarılar elde edilecekken daha düşük başarılar elde edilmiştir (Bahadır, 2010: 75). 1944 yılında İstanbul Teknik Üniversitesi, 12.06.1946 tarih ve 4936 sayılı Üniversiteler Kanunu ile Ankara Üniversitesinin kurulmasıyla üniversite sayısı üçe çıkmıştır. Yapılan çok geniş kapsamlı eğitim hamleleri ile Ankara ve İstanbul'dan başka şehirlere de üniversiteler kurulmaya başlanmış 1955 yılında 6594 sayılı Kanun ile Trabzon'da Karadeniz Teknik Üniversitesi, 1955 yılında 6595 sayılı Kanun ile İzmir'de Ege Üniversitesi, 1957 yılında 6990 sayılı Kanun ile Erzurum'da Atatürk Üniversitesi, 1959 yılında 7307 sayılı Kanun ile Ankara'da Ortadoğu Teknik Üniversitesi kurulmuş ve 1967 yılına kadar yani 8 yıl boyunca yeni bir üniversite kurulmamıştır. 1967 yılında Ankara'da Hacettepe

Üniversitesi, 1971 yılında İstanbul'da Boğaziçi Üniversitesi, 1973 yılında Diyarbakır'da Dicle Üniversitesi, Adana'da Çukurova Üniversitesi, Eskişehir'de ise Anadolu Üniversitesi kurulmuştur. Cumhuriyetin ilanından itibaren geçen bu elli yıl içerisinde Türkiye'de toplam 12 üniversite açılmıştır (Sargın, 2007). 1975 yılında Elazığ'da Fırat Üniversitesi, Samsun'da 19 Mayıs Üniversitesi, Konya'da Selçuk Üniversitesi, Malatya'da İnönü Üniversitesi ve Bursa'da Uludağ Üniversitesi 1978 yılında Kayseri'de Erciyes Üniversitesi açılmıştır. 1981 yılına kadar birçok yüksekokul ve akademi açılmış lakin 12 Eylül darbesinden sonra çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu ile fakülte, akademi enstitü ve yüksekokul gibi yükseköğretim kurumları tek çatı altında birleşerek üniversitelere bağlanmıştır. 1982 yılında Antalya'da Akdeniz Üniversitesi, İzmir'de Dokuz Eylül Üniversitesi, Ankara'da Gazi Üniversitesi Edirne'de Trakya Üniversitesi, Van'da Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İstanbul'da Marmara, Mimar Sinan ve Yıldız Teknik Üniversiteleri kurulmuştur. 1984 yılında Anayasadaki hükümler çerçevesinde Ankara'da ilk vakıf üniversitesi olarak Bilkent Üniversitesi kurulmuş ancak vakıf üniversitelerinin sayısı 1995'den itibaren artmıştır. 1992 yılından sonra Türkiye'deki üniversite sayılarında önemli ölçüde artışlar yaşanmıştır (Küçükcan ve Gür, 2009). Üniversitelerin açılması bakımında önemli bir diğer yıl olan 2006 yılında, 01.03.2006 tarih ve 5467 sayılı Yasa ile farlı illerde olmak üzere toplam 15 üniversite kurularak Türkiye'deki toplam üniversite sayısı 93'e yükselmiştir (Sargın, 2007: 144). 2006 ve 2008 yılları arasında kurulan üniversitelerde her ile bir üniversite anlayışı ile hareket edildiği görülmüş 2008 itibariyle üniversitesi olmayan hiçbir il kalmamıştır (Arap, 2016: 14). Türkiye'de 2020 yılı itibariyle 129 tanesi devlet, 74 tanesi vakıf olmak üzere 203 üniversite, ayrıca 4 tane de vakıf meslek yüksekokulu bulunmaktadır (URL-7, 2021).

Türkiye'deki üniversiteler Cumhuriyet Dönemi'nde Alman ve ABD'nin etkisinde olmuş ve 1933 reformu ile bu etkiler üniversitelere yerleştirilmeye başlanmış, reformdan sonra Humbolt Modeli ile 1950'lerde ise Amerikan bilim insanlarının ülkeye çağrılmasıyla yerleştirilmeye çalışılan Girişimci Üniversite Modelinin özelliklerini taşımaktadır (Arap, 2016: 10).

3.3. Türkiye'de Üniversitelere Tercih Süreci

1960'lı yıllara kadar liseden mezun olanların yalnız bir kısmı üniversitelere sınavsız kabul edilmiş, talep fazlalığı ile karşılanan fakülteler; başvuru sırasına göre, fakültedeki verilen eğitimin niteliğine göz önünde bulundurularak liselerin fen veya edebiyat alanı mezunlarına göre ve lise bitirme derecesine göre sıralayarak öğrencileri

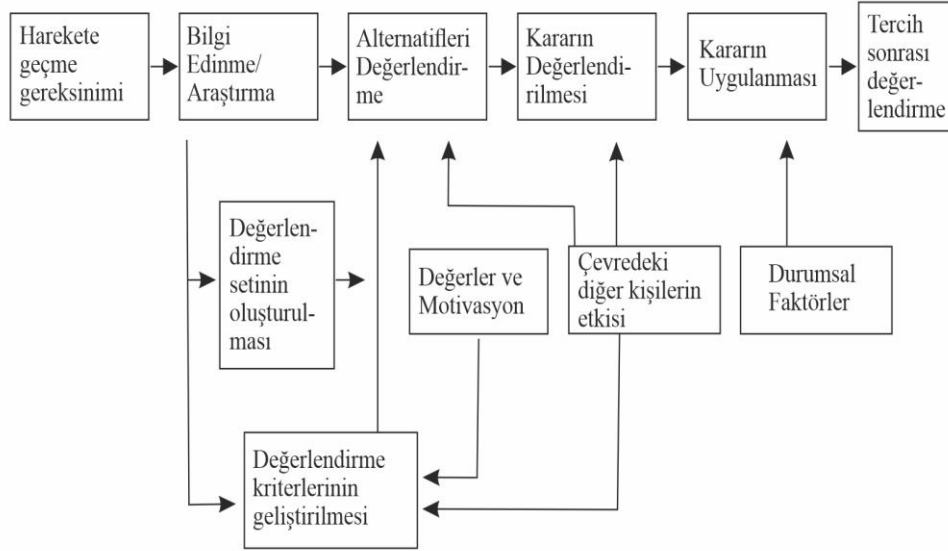
yerleştirmişlerdir. Ancak bu yöntemler, lise mezunlarında meydana gelen artış ve lise dengi okul mezunlarına verilen yükseköğretime başvuru hakkı ile yetersiz gelmeye başlamıştır. Çözüm üretmek adına fakültelerde kendi amaçları doğrultusunda üniversiteye giriş sınavları düzenlemiş ancak bu sefer de öğrenciler şehirden şehre gitmek zorunda kalmış ve aynı zamana denk gelen diğer sınavlara giremeyerek sınavları kaçırmışlardır. Bu durum öğrencilerin ve ebeveynlerin anlaşmazlık durumuna düşmesine neden olmuştur. 1960'lı yıllardan itibaren bazı üniversiteler kendi sınavlarını yaparken bazıları da birlikte hareket etmeyi tercih etmişlerdir. Üniversiteye girmek isteyen aday sayısında meydana gelen artışlar, sınavlarda çok sorulu objektif testlerin hazırlanmasını, başvurma, puanlama, seçme ve yerleştirme, sonuçları bildirme gibi işlemlerde bilişim yöntem ve araçlarından yararlanılmasını zorunlu kılmıştır. 1974 yılında, Üniversitelerarası Kurul, üniversiteye giriş sınavlarının tek merkezden yapılmasına karar vermiş olup 19.11.1974 tarihinde Üniversitelerarası Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezini kurmuş ve 1981 yılına kadar üniversitelere öğrenci seçme ve yerleştirme işlemleri, bu merkez tarafından yürütülmüştür. Merkez, 1981 yılında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 10. ve 45. maddeleriyle Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi adı ile Yükseköğretim Kurulunun bir alt kuruluşu hâline dönüştürülmüştür. Devam eden süreçte 03.03.2011 tarih ve 6114 sayılı Kanun ile Kurum idari ve mali özerkliğe sahip, özel bütçeli bir kamu kurumuna dönüşerek "Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi" adını almıştır. Ortaöğretimden yükseköğretime geçişte dünyada farklı uygulamalar olduğu gibi ülkemizde de üniversiteye giriş sisteminde tarihsel zaman diliminde değişiklikler ile geliştirilen sistem 2017 yılında üniversiteye giriş sistemine son halini vermiştir (URL-9, 2021).

3.4. Öğrencilerin Yükseköğretim Tercihlerini Belirleyen Faktörler

Üniversite tercihinde bulunacak öğrencilerin hangi faktörlerden etkilendiğini tam anlamıyla anlayabilmek için yükseköğretime tercih edecek öğrenci adaylarının karar alma süreçlerine değinmekte fayda vardır.

3.4.1. Üniversite Öğrenci Adaylarının Karar Alma Süreçleri

Yapılan literatür taramasında öğrencilerin karar verme sürecinde birden çok aşamadan geçtiği görülmektedir. Raposa ve Alves (2007) karar alma sürecinde Kotler ve Fox'un 7 aşamalı modelini Şekil 1'de belirtmiştir.

Şekil 1. Öğrenci adaylarının karar alma süreçleri (Raposo ve Alves, 2007: 3).

Genellikle yapılan birçok araştırmada üç esas aşama üzerinde durulmaktadır. Şekil 1’de gösterilen Hossler ve Gallagher’in üç aşamalı modeli öne çıkmaktadır. Karar verme sürecinin içerdiği üç geniş aşama yatkinlık, araştırma ve seçim aşamasıdır. İlk aşamada öğrenciler üniversite ile ilgili amaçlarını belirleyerek yükseköğretime devam edip etmeme konusunda karara varırlar. İkinci aşama olan araştırma aşaması, çeşitli kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda hangi yükseköğretim kurumunda eğitim görmek isteyecekleri çeşitli sayıda üniversitenin belirlenmesi ve başvuruların yapılmasını kapsamaktadır (Desjardins, Ahlburg ve Mccall, 2006). İkinci aşamada öğrenciler ön lisans ya da lisans düzeyinde eğitim alabilmek için sınavda başarılı olmaları gerekir. Mesela öğrenciler Amerika’da üniversitelere başvuruda bulunmak için Scholastic Assessment Test (SAT) sınavına Türkiye’de ise Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınavına (ÖSYS) sınavlarına girerek elde ettikleri puanlara göre tercih listelerini oluştururlar. Tercih listelerinin belirlenip başvuruların tamamlanmasıyla ikinci aşama son bulur (Yılmaz Işık, 2011: 21). Modelin son aşaması olan üçüncü aşama, öğrencilerin tercih ettiği üniversitelerden birine kabul edildiği, kayıt işlemlerini ve üniversite gitmeye başlamasını yaptığı aşamadır. Çoğu ülkede lisans seviyesinde olan yükseköğretim kurumları öğrencilerin başvurularını değerlendirerek öğrenciyi kuruma kabul edip etmeyecekleri kararına varırlar. Öğrenci ise olumlu dönüşleri değerlendirerek hangi üniversiteye gideceğine karar verirler. Ancak Türkiye’de böyle bir uygulama bulunmamaktadır (Adams 2009’dan aktaran Fidancıoğlu, 2018: 47). Bu durum Türkiye’de yalnızca lisansüstü seviyesinde uygulanmaktadır. Lisans seviyesinde tercih yapacak öğrenciler aldıkları ÖSYS puanına göre tercihlerini belirler ve sistem

tarafından belirli bir kuruma kabul edilir. Sonrasında öğrenci kazandığı yükseköğretim kurumuna giderek kayıt işlemlerini tamamlayarak üniversiteye başlar (Fidancıoğlu, 2018: 47).

3.4.2. Öğrencilerin Üniversite Tercihlerini Etkileyen Faktörler

Bireylerin üniversite hayatına başlamadan önceki aldıkları eğitim çoğunlukla birbirinden farklıdır. Aynı eğitimi almalarına rağmen bu farklılıkların olması öğrencilerin kapasiteleri, karakterleri, bulundukları çevre gibi daha birçok nedenden kaynaklanmakta ve kişilerin kararlarını etkilemektedir. Özellikle de üniversite ve bölüm tercih süreci bireylerin kariyerlerinde istedikleri aşamaya gelebilmesi için en önemli süreç olup sadece tercih yapan kişiyi değil aileyi hatta ülkeyi etkilemektedir (Demirci, 2017: 24). Zaman içerisinde seçilecek meslek sayısındaki artış ve uzmanlaşma isteği ile bireylerin kendileri için en uygun mesleği seçerken hangi faktörlerden etkilendikleri de önemli hale gelmiştir (Korkut Owen vd., 2012: 135).

Literatürde öğrencilerin üniversite tercihlerinde etkili olan faktörlere ilişkin çok sayıda çalışmalar yapılmıştır. 1975 yılında Lewis ve Morrison tarafından öğrencilerin üniversite seçim aşamasına dair ilk detaylı araştırma yapılmış olup yapılan bu araştırma daha sonraki yapılacak araştırmalar için bir başlangıç noktası olmuştur (Beswick, 1989: 12). Lynch'in 1981 yılında Birleşik Krallık'ta yapmış olduğu çalışmada öğrencilerin üniversite tercihinde bulunurken altı kilit etkenin olduğunu belirtmiştir. Bunlar öğrencinin tercih ettiği bölümün bulunması, üniversitenin yeri, üniversitenin saygınlığı, eve olan uzaklığı, üniversite tipi (modern/eski), aile ve öğretmenlerinin tavsiyeleri olarak belirtmiştir (Soutar ve Turner 2002'den aktaran, Çatı vd., 2016: 164).

Chenoweth ve Galliher (2004)'in yaptıkları araştırmada öğrencilerin üniversite tercihinde bulunurken ailenin gelir kaynağı, rol model olarak alınan ailenin diğer üyeleri ve ailenin eğitim durumu gibi ailesel faktörlerin önemli ölçüde etkisi olduğu ortaya çıkmıştır (Chenoweth ve Galliher, 2004: 2). Yapılan başka bir araştırmada öğrencilerin tercihinde etkili olan faktörler şu şekilde sıralanmıştır: Ailenin sosyoekonomik durumu, öğrencinin amacı, okul performansı; anne, baba, kardeş, arkadaş gibi kararda etkili olan kişiler, üniversitenin öğrencilerle yazılı bilgi, kampüs ziyaretleri okula kabul gibi iletişim kurma çabası ile ücret, yer, program ve itibar (Chapman, 1981: 492).

1998 senesinde Hanson, Norman ve Williams yaptıkları bir araştırmada bireylerin üniversiteye kaydolmasını sağlayan en önemli üç pozitif faktörü; akademik ün, derslerin kalitesi ve üniversitenin prestiji olarak sıralamıştır. Zuker tecrübelerine ve öğrencilerle görüşmeleri sonucunda üniversite tercihini etkileyen yedi önemli faktörü; üniversitenin

büyüklüğü, üniversitenin yeri, akademik çevre, sosyal çevre, bölümler, ders dışı faaliyetler ve maliyet olarak belirtmiştir. 1999 yılında Anderson üniversite tercihini en çok etkileyen faktörleri; bölüm özellikleri, üniversitenin yeri ve sosyal hayat olarak tespit ederken, Domino ve diğerlerinin 2006 yılında yapmış olduğu bir çalışmada eğitim ücreti, finansal yardımlar, genel maliyet gibi ekonomik faktörler; üniversitenin yeri, büyüklüğü, kampüs çevresi ve akademik ün gibi ekonomik olmayan faktörler olarak sıralamışlardır (Özcan, 2016: 17).

Doğan ve Türkmen (2019)'in araştırmasına göre üniversitelerin eğitim-öğretim kalitesi, alandan mezun olduktan sonra eğitim aldıkları alanda iş bulma imkânları, ilin ekonomik şartlarının uygunluğu, üniversitenin konumu öğrencilerin tercihlerinde etkili faktörler olarak öne çıkmaktadır (Doğan ve Türkmen, 2019: 848). Balkar ve Şahin (2011)'in araştırmasında üniversite öğrencilerinin tercihlerde bulunurken tercih edilen üniversitede istenilen bölümün mevcut olması ile mezuniyet sonrasında iş bulma imkânları önemli faktörler olmuştur (Balkar ve Şahin, 2011: 2061). Bir başka araştırmada öğrencilerin üniversite tercihlerine etki eden faktörlerin kişilik yapısı, kişisel, ailevi ve çevresel faktörler olarak tespit edilmiştir (Demirci, 2017: 23). Başka bir araştırmada ise üniversite adaylarının tercih sürecinde dikkate aldıkları en önemli kriterin tercih edecekleri üniversitede istedikleri bölümün olması sonucuna ulaşılmış olup daha sonraki kriterlerini devlet üniversitesi ya da vakıf üniversitesi olması, üniversitenin saygınlığı, şehrin coğrafi konumu ile sosyokültürel imkânlar olarak sıralamışlardır (Koçak ve Çokluk Bökeoğlu, 2021: 1580).

Yapılan araştırmalarda üniversiteye yerleşmek isteyen öğrencilerin üniversite tercih sürecinde etkilendiği faktörleri toparlayacak olursak: Öğrencilerin genel olarak üniversitenin akademik itibarına, üniversitenin prestijine, üniversitenin kalitesine, üniversitenin bulunduğu yer ve şehre önem verdiği ortaya çıkmıştır. Öğrencilerin çoğu ailelerine yakın şehirlerdeki üniversitelere gitmek istemekte ya da uzak ve küçük şehirlerden ziyade büyük şehirlerdeki üniversitelere gitmek istemektedirler. Öğrencilerin anne, baba, arkadaş gibi önemli kişilerden etkilendiği ayrıca üniversite web sitesi, broşür gibi çeşitli bilgi kaynakları ile üniversiteye yapılan ziyaretlerden etkilendikleri tespit edilmiştir. Maliyet, yaşam koşulları ve kampüs olanakları da öğrencilerin tercihlerinde etkili olan faktörlerdendir (İlhan vd., 2018: 202). Bu konuda yapılmış olan araştırmalardan da anlaşılacağı üzere üniversiteye yerleşmek isteyen öğrencilerin üniversite tercih sürecinde birçok faktörden etkilendikleri görülmektedir. Öğrencilerin etkilenmiş oldukları bu faktörleri genel olarak kişisel faktörler, çevresel faktörler ve kurumsal faktörler olarak sınıflandırmak mümkündür.

3.4.2.1. Kişisel Faktörler

Mesleki gelişim bireyin giderek karmaşık hal alan çalışma hayatında kendine uygun bir yer bulması ve o alanda kendini gerçekleştirebilmesi için gerekli davranışları geliştirme sürecidir. Bu süreç okul öncesi dönemden başlar meslek hayatının sonuna değin sürer ve bireyden; hangi işleri ne derece yapabildiğinin farkında olma, bir meslekten neler beklediğini açık ve net bir biçimde ifade etme, mevcut seçeneklerin neler olduğunu ortaya koyma ve başka alternatifler olup olmadığını araştırma, seçeneklerin her birini istek ve beklentileri karşılama var olan yeteneklerle ve maddi imkânlarla erişebilme olasılığı bakımından değerlendirme, istekleri karşılama olasılığı en üst düzeyde olan ve erişme olasılığı olanları tercih etme kararını verebilme davranışlarını geliştirmesi beklenir. Bireyler hayatının sonuna kadar ne istediği ve neleri ne ölçüde yapıp neleri yapamayacağı konusunda net ve kararlı bir benlik algısı geliştirmelidir. Meslek seçiminde kişi hangi çalışma alanının gerektirdiği yeteneklere sahip olduğunun, hangi çalışma ortamında nasıl bir işle uğraşınca mutlu olacağını, mesleki değerlerini açık seçik bir şekilde ortaya koyabilmedir (URL-9, 2021).

Bourdieu ve Passeron (2014)'a göre her bireyin karakteri, ilgi alanı, beğenileri, hedefleri, azmi, başarısı, beklentileri ve özellikleri birbirinden farklılık göstermektedir. Bireysel özellikler alınan tüm kararlarda etkili olduğu gibi üniversite tercihi konusunda da alınacak kararlarda etkili olacaktır. Her bireyin farklı karakter yapıları ve buna bağlı olarak da farklı yetenek ve becerileri vardır (Bourdieu ve Passeron, 2014: 42). Öğrencilerin üniversite bittikten sonra başarılı bir kariyere sahip olabilmeleri için öğrencilerin aldıkları derslerin yanı sıra, öğrenciler üniversite hazırlık döneminde kendi ilgi ve kişisel yetenekleri doğrultusunda kariyer planlaması yapmaları gerekmektedir (Gürdoğan, 2016: 1245).

Modern toplumlarda her bireyin özgürce ilerde sahip olmak istediği mesleği seçme hakkı vardır. Öğrencilerin doğru bir seçim yapması için ne istediğini ve bu isteğine sahip olabilmek için hangi imkânlara sahip olduğunu bilmesi, seçenekleri belirleyip isteklerine ve koşullarına ne ölçüde uygun olduğunu değerlendirmesi ve ona göre tercihte bulunması gerekir. Bazı öğrencilerin meslek seçimi gibi önemli bir kararı verirken bu ölçülere dikkat etmeden karar verdikleri ve istemedikleri bölümlerde okudukları görülmektedir. İstenilen bölüme maddi yetersizlikten dolayı giremeyen öğrenciler olduğu gibi maddi anlamda zorluk çekmeyen ancak tercih edilen mesleğin niteliklerine uygun olup olmadığını araştırmadan tercihte bulunup yerleşemeyen öğrencilerde mevcuttur. Bazen de üniversite adaylarının özensizliğinden, dikkatsizliğinden ya da kendini doğru tanınamasından kaynaklı tercihte bulunup

istemediği alanlarda okumak zorunda kalanlar olmaktadır. ÖSYM'nin öğrencileri seçerken uyguladığı sistemde öğrencilerin tercih bildirim formunun en başına yerleşmeyi en çok istediği programı yazdığını varsayar. Kişinin yerleşmek istediği program onun zihinsel bedensel ve duyuşsal özelliklerine ve ekonomik imkânlarına uyan program olmalıdır. Bu özelliklerinin programa uygunluğunu dikkate almadan sırf popüler, taban puanı yüksek diye ya da akademik yeteneğini göstermek maksadıyla tercihte bulunuyorsa sonucu istediği gibi olmayabilir (URL-8, 2021). Bireylerin ne istedikleri konusunda tam ve doğru bir karar verip kendi yeteneklerini bilip kendilerini geliştirebilecekleri alanları tercih etmeleri hem okul hayatında hem de mezuniyet sonrası bireylere meslek hayatında başarı ve mutluluğu getirecektir.

Üniversite ve bölüm tercihleri bireylerin gelecekte yapmak istedikleri meslek için önemli bir basamak olduğundan öğrencilerin okuyacakları üniversiteyi ve bölümü seçerken ilgi duyulan alanda başarılı olabilecek ruhsal, biyolojik ve fiziksel şartlara sahip olması gerekir. Okumak istenilen ve ilgi duyulan alan kadar öğrencilerin kendilerini tanımaları da önemlidir (Özsoy, 2005: 107). Bunun yanında öğrencinin yetenekleri ve başarı seviyeleri üniversite tercihlerinde etkili olacak faktörlerdendir (Isherwood, 1991: 80).

Bireylerin lise hayatındaki başarı düzeyleri, üniversite tercihlerinde belirleyici faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Özellikle her kurumun kendi öğrencilerini lise not ortalaması veya sınıftaki sıralamasına göre seçen ülkelerde ve Amerikan eğitim sisteminde çok daha önemli bir faktördür (Chapman, 1981: 494). Her ne kadar Türkiye’de üniversite seçimi konusunda böyle bir uygulama söz konusu olmasa da lise başarısının kısıtlı da olsa öğrenci seçme sınavı puanı hesaplanırken dolaylı olarak katkı yaptığı görülmektedir. Türkiye’de üniversiteye girmek için yapılan üniversite giriş sınavı sonucunda alınan puan direkt öğrenci tercihlerini kısıtlayan bir durumdur. Öğrenci sınav sonucunda elde etmiş olduğu puan ve sıralamayı, bir önceki senenin taban puanlarıyla kıyaslayarak, hangi kuruma yerleşme ihtimali varsa o kurumu ve o bölümü tercih listelerine eklemek zorunda kalmaktadır (Yılmaz Işık, 2011: 28).

Korkut Owen vd. (2012) yapmış oldukları çalışmada üniversite öğrencilerinin okudukları bölümü tercih ederken sırasıyla; okunulan alana duyulan ilgi, üniversiteye giriş sınav sonucu alınan puanın okuduğu bölüme yetmesi, eğitim alınacak alanı tercih eden öğrencilerin kişilik özelliklerine uygun olması ve okudukları alandan mezuniyet sonrasında iş bulma imkânının yüksek olması olarak çıkmıştır. Bu çalışma sonucuna göre tercih sürecindeki bireysel faktörler, öğrencilerin üniversite tercihleri sırasında etkili olan faktör olmuştur (Korkut Owen vd., 2012: 143).

3.4.2.2. Çevresel Faktörler

Öğrenciler üniversite tercihlerinde karar verirken kendisi için önemli olan diğer kişilerden etkilenir. Öğrencileri etkisi altına alan bu çevre genel olarak aile, arkadaş ve öğretmenlerden oluşur (Veloutsou vd., 2005: 281). Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğrencilerin mesleğini belirlemede etkili olan okulların seçiminde hangi faktörlerin etkili olduğu ile ilgili tespitte bulunmak amacıyla 7 bölgeden seçilen 14 ildeki 630 lise birinci sınıf öğrencilerinden oluşan bir araştırma yapılmış ve sonuç olarak öğrenciler okul seçerken öncelikle kendilerinin karar verdiği, daha sonra sırasıyla aile, arkadaş çevreleri, öğretmenleri ve rehber öğretmenlerinin etkili olduğu sonucuna varılmıştır (Özsoy, 2005: 109).

Chapman (1981) tercih aşamasındaki öğrencilerin arkadaşlarından etkilendiğini fakat ailelerinin etkisinin arkadaşların etkisinden daha fazla olduğunu belirtmiş olup öğrencilerin çevrelerindeki gruplardan etkilenme sürecini şu şekilde sıralamıştır:

1. Çevredekilerin yapmış oldukları yorumlarla tercih yapacak kişinin üniversite ile ilgili beklentilerinin şekillenmesi açısından etkisi olması.
2. Öğrencinin hangi üniversiteyi seçmesi gerektiği ile ilgili tavsiyelerde bulunulması.
3. Öğrencilerin yakın arkadaşlarının gittiği ya da mezun olduğu üniversiteye gitme isteği tercih sürecinde etkili olmaktadır (Chapman, 1981).

Yapılan araştırmalarda öğrencilerin üniversite tercihlerinde aile teşvikinin bireyleri etkileyen en önemli faktörlerden olduğunu ortaya koymaktadır. Öğrencilerin üniversiteye ilişkin ilk düşüncelerinin oluşmasında anne ve babanın rolü oldukça büyüktür. Bireylerin tercihleri üzerinde başlarda aile etkisi olsa da ilerleyen süreçte, sınıf arkadaşları, öğretmenler, rehber danışmanlarının ortaya çıkmasıyla o etki azalmaktadır (Yılmaz Işık, 2011: 32).

Çocukların tercih sürecinde anne ve babalarının eğitim düzeylerinden etkilendikleri görülmektedir. Ortaöğretim mezunu annesi olan öğrenciler daha çok bireysel faktörlerden dolayı üniversite puanının okuduğu bölüme yetmesi konusunda tercihte bulunurken, okuryazar eğitim düzeyindeki annesi olan öğrenciler çevresel faktörlerden etkilenecek tercihte bulunmuşlardır. Üniversite mezunu babası olan öğrenciler mesleğe yönelik ilgi, kişilik özelliklerine uyması ve gelecekle ilgili amaçlara uygun olması konusunda tercihleri etkilerken, okuryazar ve ortaöğretimden mezun babalara sahip öğrencilerin eğitim aldıkları bölüm ve öğretim elemanlarının yeterliliği gibi konularda üniversitelerinden memnun olmadıkları ortaya çıkmıştır (Korkut Owen vd., 2012).

Yapılan başka bir araştırmada ise öğrencilerin üniversite tercihlerinde bilgi kaynağı bakımından ebeveynlerden çok kardeşlerin etkili olduğundan bahsetmektedir. Şöyle ki üniversite tercihinde bulunacak kişi için tercih sürecindeki bilgi eksikliğini giderecek tecrübelerinden yararlanacağı üniversiteli bir kardeşinin olması çok önemlidir. Tercih sürecindeki bilgi eksikliğini tamamen ortadan kaldırmasa da rol model olarak alınan üniversiteli bir kardeşin olması hem ebeveyn için hem de öğrenci için böyle koruyucu ajanların varlığı oldukça faydalıdır (Ceja, 2006).

Ailelerin sosyoekonomik durumları mevcut imkânlardan yararlanma durumunu etkiler. Özellikle ekonomik faktörleri dikkate alacak olursak orta ve yüksek gelir düzeyinde bir ebeveyn sahip olan bireylerin istedikleri tercihleri gerçekleştirmede daha başarılı oldukları söylenebilir (Bourdieu ve Passeron, 2014: 19). Farklı sosyoekonomik yapıya sahip ailelerden gelen öğrencilerin üniversitelere farklı oranda girmenin yanı sıra eğitim derecelerinde de farklı tercihleri olacaktır. Örneğin yüksek sosyoekonomik yapıya sahip aileleri olan öğrenciler 4 yıllık yüksekokul veya üniversiteleri tercih ederken, düşük sosyoekonomik yapıya sahip aileleri olan öğrenciler 2 yıllık bir eğitimi tercih etmektedir (Chapman, 1981: 493).

Yapılan araştırmalarda çevresel etmenlerin, tercihte bulunacak öğrencinin düşüncelerini ve karar alma süreçlerini etkileyebilecek yakınlıktaki bireyler olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak teknolojinin gelişmesi neticesinde gerekli bilgiye kolaylıkla ulaşmak mümkün olduğundan öğrenciler tercihlerini etki altında kalmadan kendi düşünceleri doğrultusunda, kendi kararlarını kolaylıkla alacak hale gelmişlerdir (Yılmaz Işık, 2011: 34).

3.4.2.3. Kurumsal Faktörler

Öğrencilerin üniversite tercihlerinde etkili olan bir diğer faktör ise kurumsal faktörlerdir. Maliyet, finansal yardımlar, iletişim, kurumsal kalite, kurum imajı vb. faktörler kurumsal faktör olarak sıralanabilir (Yılmaz Işık, 2011: 34).

Maliyet: Öğrencilerin üniversiteyi tercih ederken hangi üniversiteyi seçeceğinden çok üniversiteye gidip gitmemek konusunda daha fazla etkilidir. Bireylerin üniversite tercih nedenleri ile ilgili yapılan araştırmalarda öğrenciler karar alırken maliyetleri sıklıkla göz önünde tutmaktadır (Chapman, 1981: 496).

Finansal Yardımlar: Öğrencilerin üniversite tercihlerinde etkili olan faktörlerdendir. Şöyle ki eğitim görmek isteyen kişi için maliyetin etkili olduğu durumlarda alınan YÖK bursları, başarı bursları, spor bursları, yol ve yiyecek bursları gibi finansal yardımlarla bu problemler tamamen ya da kısmen giderilmiş olur (Yılmaz

Işık, 2011). Chapman (1981) öğrencilerin en az yüzde yetmişinin maliyetini giderebilmek adına mali yardım aldıklarını bu yardım olmadan öğrencilerin yüksek bir bölümünün tercihler konusunda kısıtlanacağını öne sürmektedir (Chapman, 1981: 496). Aileler çocuklarının üniversite eğitimi için ayırdıkları bütçe ile maliyet arasındaki fark öğrencinin ihtiyaç duyduğu finansal yardımdır. Eğer bu fark varsa öğrencide burslu olabileceği bir üniversiteyi seçme eğiliminde olacaktır. Diğer bir açıdan bakıldığında yapılan finansal yardımlar başarılı öğrencileri bünyelerine çekebilmek bakımında kurum açısından da önemli bir faktördür. Başarılı öğrenciler, başarılı mezunlara dönüşerek iş hayatında mezun oldukları üniversitenin itibarını artıracaktır (Yılmaz Işık, 2011: 36).

İletişim: Üniversite tercihlerinde etkili olan faktörlerden bir kısmı kurumlar tarafından tamamen veya kısmen kontrol altına alınabilirken bir kısmı da kontrol edilemeyebilir. İletişim kontrol edilebilir faktörler arasında yer alır ve üniversiteler birçok iletişim aracını öğrencileri etkilemek maksadıyla kullanabilir. Basılı broşür, CD ve dokümanlar öğrencilerin üniversite hakkında daha fazla bilgi sahibi olmasında katkı sağlar. Ancak öğrenciler daha çok ilgilendikleri üniversite ile ilgili asıl bilgiyi üniversite yetkililerinden alır. Coğrafi olarak daha uzaktaki öğrenciler ise kurum hakkındaki bilgiye internet aracılığı ile ulaşır. Lakin internet, üniversitelerin web sayfaları aracılığı ile internet kullanımını yönlendirebileceğinden kısmen kontrol edilebilir faktörler arasındadır. Yükseköğretim kurumlarının kullandıkları iletişim araçlarının çeşidinden ziyade kurum ile ilgili belirtilen bilgilerin güncel ve gerçekçi olması önemlidir (Veloutsou vd., 2005: 281-283). Günümüzde üniversite sayısında meydana gelen artışlar nedeniyle yükseköğretim kurumları öğrencileri kendi bünyelerine çekmek için diğer üniversitelere karşı farkındalık oluşturmak, kaliteli öğrencileri kaçırmamak gibi nedenlerle sosyal medyada yer almaktadırlar. Üniversiteler özellikle tercih dönemlerinde sosyal medyada daha fazla etkin olarak online tanıtımlar, soru-cevaplar, kampüs gezileri, akademik personeller ile yapılan görüşmelerle farkındalık oluşturup öğrencilerin tercihlerinde etkili bir faktör olarak öne çıkabilir (Gümüş vd., 2015: 44).

Kurumsal Kalite: Bir yükseköğretim kurumunun öncelikli olarak tercih edilmesi açısından önemlidir. Üniversite tercihinde bulunacak bireylerin birçoğu bilinçli bir şekilde tercih yapmaktadır. Öğrencilerin öğrenim görecekları bölümlerde okutulan dersler, mesleki yönelimler, fiziki şartlar, öğretim elemanları, kampüsün büyüklüğü, kampüs içerisindeki sosyal faaliyetler, bölüm için gerekli olan araç gereç, laboratuvarların yeterli olması gibi kriterler tercih aşamasında etkili olacak kriterlerdendir (Altaş, 2006: 439).

Kurum İmajı: Bir kitleye hitap etmek için ortaya konmuş genel izlenimler ya da bir örgüte ilişkin müşteri ya da ortaklarının inançları ve duyguları olarak tanımlanabilir (Hatch ve Schultz, 1997: 359). En genel haliyle imaj, kurumun başkaları tarafından nasıl görüldüğü ile ilgili bir kavramdır (Koçak ve Çokluk Bökeoğlu, 2021: 1581). Birçok tercihte etkisi olan kurumsal imaj, üniversite ve bölüm seçecek öğrencilerin de karar alma sürecinde etkilendiği faktörlerden olduğu, öğrencilerin tercihlerinde üniversite, fakülte ve bölüm imajını önemsedikleri ifade edilmektedir (Nguyen ve Leblanc, 2001: 306). Üniversiteler ortaya koymuş oldukları imajları ile başarı düzeyi yüksek öğrencileri kendilerine çekebilmektedirler (Theus, 1993). Son yıllarda meydana gelen üniversite sayısındaki artışla birlikte tüm üniversiteler öğrenci çekmek için yarış halindedir. Üniversiteler tercih dönemlerinde tanıtım günleri gibi faaliyetlerde bulunarak kendi sahip oldukları ayırıcı özellikleri tanıtarak yani üniversite imajını öne çıkararak tercihlerde önemli bir faktör olmuştur (Koçak ve Çokluk Bökeoğlu, 2021: 1582).

4. ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Tezin bu bölümünde sırasıyla araştırmanın konusu, amacı ve kapsamı, araştırmanın yöntemi, araştırmanın evren ve örnekleme, araştırmanın veri toplama süreci, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın hipotezlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

4.1. Araştırmanın Konusu, Amacı ve Kapsamı

Bu çalışmanın konusunu, “Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Bölümünü Tercih Nedenleri.” oluşturmaktadır. İnsan yaşamı için çok önemli olan mesleki kariyerin başarılı bir şekilde devam edebilmesi için bireyin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda işini severek yapması şarttır. Mesleki eğitimin temeli olan üniversite ve bölüm tercihlerinde öğrencileri hangi faktörlerin etkilediği, öğrencilerin kendi ilgi duydukları alanlarda ilerlemek/kendilerini geliştirmek veya, bu bölümün tercih edilmesinde başka bireylerin (aile, öğretmen, arkadaş...vs.) tavsiyesi veya etkisi altında kalındığı için, Gümüşhane Üniversitesinin sunmuş olduğu imkânlar, öğretim elemanlarının yeterliliği, aileye yakın bir kent olması sebebiyle ya da öğrencilerin tamamen açıkta kalmamak için bu bölümü ve bu üniversiteyi tercih edip etmedikleri merak konusu olmuştur.

Bu araştırmanın temel amacı, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin bu bölümü tercih ederken bölüm ile ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olup olmadığının saptanmasıdır. Sonrasında ise, öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihi işleminde dikkate aldıkları belirleyici özellikteki faktörler belirlenerek, bu faktörlerin önemli görülebilecek bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesidir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma için gerekli verilerin toplanmasında nicel araştırma yöntemlerinden anket çalışması yapılmıştır. Anket, demografik özellikler dışında üniversite tercihini etkileyen faktörler, tercih nedenleri ve tercih sonrası yerleşilen bölüm ile ilgi düşünceler olmak üzere üç kısımdan oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket formu, covid-19 pandemi sürecinde eğitimin online (uzaktan) olarak verilmesi nedeniyle öğrencilere yüz yüze uygulanamamış, Google Forms platformu kullanılarak

online anket biçiminde uygulanmıştır. Anketten elde edilen verilerle, sorulara verilen cevapların frekans değerlerini gösteren düz tablolar oluşturulmuştur.

4.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Sosyal Hizmet Bölümü lisans öğrencileri, evreninin ise Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır. 2020-2021 Eğitim Öğretim Yılı verilerine göre Gümüşhane Üniversitesinde öğrenim gören 468 (112 Erkek-356 Kadın) öğrenci bulunmaktadır. Araştırma kapsamında covid-19 pandemisi sebebiyle evrenin tamamına ulaşmanın mümkün olmamasından dolayı basit rastgele örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Yapılan çalışmalarda, evren üzerinden örneklem sayısının hesaplanmasında farklı formüller kullanılmakla birlikte bu çalışmada, örneklem sayısının hesaplanması amacıyla Yamane (2001) tarafından geliştirilen örneklem sayısı hesaplama formülünden yararlanılmıştır. Buna göre 468 olan araştırma evreninde %95 güven aralığında ulaşılması gereken örneklem sayısı 211 olarak hesaplanmıştır (Yamane, 2001: 116-117). Yeterli bilimsel gerçeklik sayısına ulaşabilmek için 252 kişinin ankete katılımı sağlanmış olup ankete katılan 252 örneklem ile veriler analiz edilmiştir.

4.4 Araştırmanın Veri Toplama Süreci

Araştırmada kullanılacak veriler için anket tekniği uygulanmıştır. Öğrenciler tarafından anket, covid-19 pandemisi sebebiyle yüz yüze gelmeden 04.06.2021-25.06.2021 tarihleri arasında Google Forms üzerinden gönderilen link üzerinden online olarak yapılmıştır.

Bu çalışmada veri toplama amacı ile demografik özellikler dışında sırasıyla üniversite tercihini etkileyen faktörler, tercih nedenleri ve tercih sonrası yerleşilen bölüm ile ilgi düşünceler olmak üzere üç kısımdan ve 24 sorudan oluşan anket formu kullanılmıştır.

4.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin Sosyal Hizmet Bölümünü tercih nedenleri ile ilgili olan araştırmamız yalnızca Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde öğrenim gören öğrencilere yönelik olması sınırlılıklara neden olmaktadır. Araştırmada anket uygulanan öğrencilerin üniversite tercihini etkileyen faktörler, tercih nedenleri ve tercih sonrası yerleşilen bölüm ile ilgi düşünceleri ile sınırlıdır.

4.6. Araştırmanın Hipotezleri

Bu çalışma, “Üniversite ve bölüm tercihinde öğrenciler üzerinde etkili olan birçok faktör bulunmaktadır” temel hipotezine dayanmaktadır. Araştırmanın alt hipotez başlıkları ise şunlardır:

- Bölüm tercihinde aileler etkilidir.
- Bölüm tercihlerinde ailelerin ekonomik durumu etkilidir.
- Bölüm tercihlerinde ailelerin ikamet ettiği kentin Gümüşhane’ye yakınlığı etkilidir.
- Bölüm tercihinde öğretmenler etkilidir.
- Bölüm tercihinde bölüm mezunları etkilidir.
- Bölüm tercihinde üniversitenin bulunduğu kent etkilidir.
- Bölüm tercihlerinde bir kent olarak Gümüşhane etkili olmuştur.
- Bölüm tercihlerinde Gümüşhane Üniversitesi etkili olmuştur.
- Bölüm tercihlerinde bölümde görev yapan öğretim elemanları etkili olmuştur.
- Bölüm tercihinde bulunan kişiler bölüm tercihinin bilinçli olarak yapmıştır.
- Bölüm tercihinde bulunan kişilerin kişisel özellikleri bu bölümü yansıttığı için tercihte bulunmuşlardır.
- Bölüm tercihinde bulunan kişiler mezun olduktan sonra bu alanda çalışmak isterler.
- Bölüm tercihinde bulunan kişilerin memnuniyet düzeyleri yüksektir.
- Bölüm mezunlarının iş imkânları bölüm tercihinde etkilidir.

5. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLANMASI

5.1. Demografik Veriler

Tablo 1. Demografik veriler

Seçenekler		Sayı	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	212	84.1
	Erkek	40	15.9
Toplam		252	100.0
Yaş	17-18	9	3.6
	19-20	70	27.8
	21-22	135	53.5
	23-24	32	12.7
	25-26	3	1.2
	27 ve üzeri	3	1.2
Toplam		252	100.0
Sınıf	1. Sınıf	68	27.0
	2. Sınıf	86	34.1
	3. Sınıf	71	28.2
	4. Sınıf	27	10.7
Toplam		252	100.0
Öğrenim Türü	1.Öğretim	117	46.4
	2.Öğretim	135	53.6
Toplam		252	100.0
Yerleşilen Tercih Sıralaması	1-5	114	45.2
	6-10	66	26.2
	11-15	46	18.3
	16 ve üzeri	26	10.3
Toplam		252	100.0
Yerleşilen Sınav Sayısı	1	71	28.2
	2	136	54.0
	3	41	16.3
	4 ve üzeri	4	1.5
Toplam		252	100.0

Ankete katılan öğrencilerin demografik verileri sorulduğunda, öncelikle cinsiyet dağılımına göre kadınların erkeklerden çok fazla sayıda olduğu göze çarpmaktadır. Ankete katılım sayısı 252 öğrenci olmuştur. Tablo 1' göre bu öğrencilerin %84.1'i kadın, %15.9'u erkektir. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş dağılımlarına bakıldığında, 17-24 yaş aralığının %97.6'lık oranla genç yaş aralığında olduğu söylenebilir. Buna göre öğrencilerin %53.5'i 21-22 yaş aralığında, %27.8'i 19-20 yaş aralığında, %12.7'si 23-24 yaş aralığında, %3.6'sı 17-18 yaş aralığında, %1.2'si ise 25-26 ile 27 ve üzeri yaş aralığında yer almıştır.

Öğrencilerin hangi sınıfta okudukları sorulduğunda, 1. 2. ve 3. Sınıf öğrencilerinin sayısı dikkat çekmektedir. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünün örgün öğretimi ile birlikte ikinci öğretiminin de bulunması, sınıfların sayısının kalabalık olmasının nedeni olarak ifade edilebilir. Ankete katılan öğrencilerin %34.1'i birinci sınıf, %28.2'si üçüncü sınıf, %27'si birinci sınıf ve geri kalan %10.7'si son sınıf öğrencileridir. Ankete katılan 252 öğrencinin öğretim türüne bakıldığında ise, %53.6'sının ikinci öğretim, %46.4'ünün birinci öğretim olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çalışmada Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin tercih nedenlerinin araştırılması yapılırken, öğrencilerin kaçınıcı tercihlerinde ve kaçınıcı sınavlarında bu bölüme yerleştikleri de sorulmuştur. Ankete katılan öğrencilerin %45.2'si ilk beş (1-5) tercihinde, %26.2'si ikinci beşlik (6-10) dilimde bu bölüme yerleşmiştir. İlk on tercih içerisinde yerleşen %71.4'lük oran, öğrencilerin bu bölümü bilinçli olarak tercih ettiklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Geri kalanlar ise %18.3'ü 11-15'lik tercih diliminde, %10.3'ü ise 16 ve üzeri tercih diliminde yerleşmişlerdir. Bu bölümü kazanan öğrencilerin kaçınıcı sınavda kazandığına bakılacak olursa; %54'ü ikinci sınavında, %28.2'si ilk sınavında, %16.3'ü üçüncü sınavında, %1.5'i ise 4 ve üzeri sınav sonucunda bu bölümü kazanmışlardır.

5.2. Tercih Etkileyen Faktörler

Tablo 2. Bu bölümü tercih ederken ailemin düşüncelerinin etkisi oldu

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	110	43.7
Katılmıyorum	42	16.7
Fikrim Yok	19	7.5
Katılıyorum	65	25.8
Kesinlikle Katılıyorum	16	6.3
Toplam	252	100.0

Öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihlerini etkileyen birçok faktör bulunmaktadır. En başta aile olmak üzere, yakın çevre ve arkadaşlar, öğretmenler ve bu bölüm mezunu olanların bir etkisi söz konusudur. Araştırma esnasında Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünü tercih eden öğrenciler üzerinde ailelerinin düşüncelerinin etkisi sorulduğunda, Tablo 2'ye göre ankete cevap veren öğrencilerin üçte bir oranında olumlu cevap verdiği görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin %43.7'si katılmıyorum, %16.7'si kesinlikle katılmıyorum ve %7.5'i fikrim yok cevabı vermiştir. Bu soruda ailenin düşüncelerinin etkisinin daha fazla olduğu beklenmektedir. Çünkü üniversite eğitimi esnasında öğrencinin giderlerinin/masraflarının aile tarafından

karşılanacak olması gerçeği, bu beklentinin bir gerekçesi olarak görülebilir. Fakat burada öğrencilerin ailelerinin düşüncelerinden daha çok kendi düşüncelerinin etkisinde kalarak hareket ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 3. Bu bölümü tercih ederken öğretmenlerimin etkisi oldu

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	104	41.3
Katılmıyorum	41	16.3
Fikrim Yok	7	2.7
Katılıyorum	68	27.0
Kesinlikle Katılıyorum	32	12.7
Toplam	252	100.0

Üniversite tercihinde bulunacak öğrenciler üzerinde öğretmenlerin etkisi yadsınamaz bir gerçektir. Bu konuda özellikle rehber öğretmenlerin büyük bir etkisinden bahsedilebilir. Ayrıca öğrencilerin üzerinde etki bırakmış, kendi öğretmenlik alanını sevdirmiş öğretmenlerin de öğrenciler için bir rol model olduğu ifade edilebilir. Bu nedenle öğretmenlerin görüşleri ve tavsiyeleri, üniversite tercihi yapacak öğrenciler üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Bu etki bağlamında öğrencilere yöneltilen “Bu bölümü tercih ederken öğretmenlerimin etkisi oldu” önermesine verilen cevaplar beklenen oranda çıkmamıştır. Tablo 3’e göre öğrencilerin %39.7’si öğretmenlerin kendi üzerlerinde etkilerinin varlığına işaret etmişlerdir. Bununla birlikte öğrencilerin %41.3’ü kesinlikle katılmıyorum, %16.3’ü katılmıyorum ve %2.7’si fikrim yok şeklinde cevap vermiştir.

Üniversite tercihinde öğretmenlerin etkisine dair yöneltilen önermede dikkat çeken husus, Tablo 2’de öğrencilere yöneltilen “Bu bölümü tercih ederken ailemin düşüncelerinin etkisi oldu” sorusundan elde edilen verilere yakın bir sonuç ile karşılaşılmasıdır. Her iki soruda da öğrencilerin yaklaşık olarak 1/3’ü olumlu cevap vermiştir. Bu durumun en önemli açıklaması, günümüz internet teknolojisinin geldiği nokta ile ifade edilebilir. Çünkü öğrenciler kolaylıkla erişebildikleri internet aracılığıyla tercihte bulunacakları üniversiteler ve bölümler hakkında bilgi edinebilmektedir. Bu durum, tercihte bulunacak öğrencilerin üzerinde ailelerinin ve öğretmenlerinin etkisinin düşük olmasının nedeni olarak gösterilebilir.

Tablo 4. Ailem, arkadaşlarım ve yakın çevremde bu bölümü okuyan ya da bu bölümden mezun olan birisi tercihimde etkili oldu

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	117	46.4
Katılmıyorum	43	17.1

Tablo 4. (Devamı)

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Fikrim Yok	15	6.0
Katılıyorum	63	25.0
Kesinlikle Katılıyorum	14	5.6
Toplam	252	100.0

Bu soruda, sosyal hizmet bölümünü tercih eden öğrenciler üzerinde aile, arkadaş ve yakın çevrenin etkisi sorulmuştur. Ailenin ve başkalarının etkisinin sorulduğu bu önermede, Tablo 2 ve Tablo 3’de yer alan sonuçlar ile paralel sonuçlara ulaşılmıştır. Tablo 4’e göre ankete katılan öğrencilerin %46.4’ü kesinlikle katılmıyorum, %17.1’i katılmıyorum ve %6’sı fikrim yok, %25’i katılıyorum ve %5.6’sı kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplar vermiştir.

Günümüz bilişim teknolojisi ve internet çağı olarak adlandırılmaktadır. Küreselleşen dünyada artık herkes internet aracılığıyla dünyanın diğer ucu hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Bu durum üniversite tercihi yapacak öğrencilerin tercihlerinin belirlenmesinde de etkili olabilmektedir. Çünkü tercihte bulunacak öğrenciler internet aracılığıyla üniversiteleri araştırma ve tercih edecekleri bölümler hakkında çok geniş yelpazede bilgi sahibi olabilmek imkânına sahiptirler. Bu nedenle öğretmenlerin, başkalarının ve hatta ailelerinin düşüncelerinin öneminin günümüzde azalmasının bir nedeni olarak internetin sağladığı imkânlar gösterilebilir.

Tablo 5. Bu bölümü tercih etmemde ailemin ekonomik durumunun etkisi oldu

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	140	55.6
Katılmıyorum	56	22.2
Fikrim Yok	23	9.1
Katılıyorum	26	10.3
Kesinlikle Katılıyorum	7	2.8
Toplam	252	100.0

Ankete katılan öğrencilere, sosyal hizmet bölümünü tercih etmelerinde ailelerinin ekonomik durumunun etkisi sorulmuştur. Tablo 5’ göre araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (%77.8) olumsuz cevap vermiştir. Nitekim genel olarak bakıldığında, ailelerin ekonomik durumunun etkisi, özellikle yakın çevredeki üniversitelerin tercih edilmesi noktasında önemli bir husus olarak düşünülebilir. Fakat araştırmadan elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere bu durumun aksine bir sonuca ulaşılmıştır.

Öğrencilerin %10.3’ü katılıyorum, %2.8’i kesinlikle katılıyorum şeklinde cevap verirken, Tablo 2’de sorulan “Bu bölümü tercih ederken ailemin düşüncelerinin etkisi

oldu” sorusuna verilen cevaplardan ulaşılan sonuca benzer şekilde bir durum karşımıza çıkmıştır. O halde denilebilir ki, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünü tercih eden öğrencilerin ailelerinin düşüncelerinin yeterince etkisinin olmadığı gibi, ailelerin ekonomik durumlarının etkisi de yeterince ön plana çıkmamıştır.

Tablo 6. Bu bölümü tercih etmemde ailemin ikamet ettiği kentin Gümüşhane’ye yakın olması etkili oldu

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	105	41.7
Katılmıyorum	116	46.0
Fikrim Yok	2	0.8
Katılıyorum	19	7.5
Kesinlikle Katılıyorum	10	4.0
Toplam	252	100.0

Öğrencilerin üniversite tercihlerinde etkili olabilecek faktörlerden biriside ailenin ikamet ettiği kentin, üniversitenin bulunduğu kente olan yakınlığı şeklinde söylenebilir. Çünkü öğrencinin alacağı eğitim esnasında ihtiyacı olan maddi desteğin aile tarafından sağlanacağı düşünöldüğünde, ailenin ikamet ettiği kentin Gümüşhane’ye yakın olmasının ekonomik olarak aileye ve öğrenciye avantaj sağlayabileceği anlamına gelmektedir. Zira 2006 yılından sonra Türkiye’nin her ilinde bir üniversite kurulumuna yönelik geliştirilen politikaların 2006 yılından sonra meyvesini vermesi ve 2008 yılı itibariyle her ilde bir üniversite kurulumunun tamamlanması, öğrencilere aileleri ile aynı ya da çok yakın mesafedeki kentlerde üniversite eğitimi alabilme imkânı sağlamıştır.

Bu bağlamda öğrencilere “Bu bölümü tercih etmemde ailemin ikamet ettiği kentin Gümüşhane’ye yakın olması etkili oldu” önermesi yöneltildiğinde, beklentilerin çok ötesinde bir sonuç ile karşılaşılmıştır. Tablo 6’ya göre araştırmaya katılan öğrencilerin %11.5’i bu önermeyi destekler ölçüde cevaplar vermiştir. Bununla birlikte katılımcıların %87.7 gibi büyük çoğunluğu, Sosyal Hizmet Bölümünü seçerken bu durumu göz önünde bulundurmayarak hareket etmiştir. Nitekim bu sonucun ortaya çıkmasındaki temel etken, birçok bölüm karşısında Sosyal Hizmet Bölümünün gerek yerleşme esnasındaki puan/sıralama karşılığının yüksek olması, gerekse mezun olduktan sonra (özellikle kamu kurum ve kuruluşlarında) iş imkânlarının fazla olması şeklinde ifade edilebilir. Sosyal hizmet bölümünü tercih eden öğrencilerin Tablo 2, Tablo 3 ve Tablo 4’te verdikleri yanıtlar, bu bölümü kendi istekleri doğrultusunda tercih ettiğini ortaya koymaktadır. Ortaya çıkan bu sonuca göre öğrenciler, daha çok okumak istedikleri bir bölümü tercih etmek adına ailelerinin ikamet ettikleri kentlerden uzak bir kent olarak Gümüşhane’yi seçmişlerdir.

Tablo 7. Bu bölümü tercih etmemde Gümüşhane Üniversitesinin etkisi oldu

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	125	49.6
Katılmıyorum	102	40.5
Fikrim Yok	15	6.0
Katılıyorum	9	3.6
Kesinlikle Katılıyorum	1	0.4
Toplam	252	100.0

Üniversite eğitimi almak için tercihte bulunan öğrenciler için eğitim almak ve kendilerini geliştirmek istedikleri alanlar ile okumak istedikleri bölümlerinin sahip olduğu önem ön plana çıkarken, tercih edilecek üniversitelerin sahip olduğu ve öğrencilere sunduğu imkânlarla da ön plana çıkma/ma durumu söz konusu olabilir. Özellikle İstanbul, Ankara, İzmir gibi şehirlerdeki üniversitelerin gelişmişlik düzeyleri, gerçekleştirdikleri bilimsel, sanatsal, kültürel etkinlikler, üniversitelerin sahip olduğu imkânlar ve bu imkânların öğrencilerin gelişimine olan katkısı yadsınamaz bir gerçekliktir. Bu bağlamda öğrencilere, tercihte bulunurken Gümüşhane Üniversitesinin ne kadar etkili olduğu sorulmuştur. Daha önce ifade edildiği gibi tarihsel olarak eski ve köklü üniversitelerin sahip olduğu imkânlar oldukça fazladır. Bu konuda Gümüşhane Üniversitesi 14 yıllık geçmişi ile gelişmekte olan bir üniversite kimliğine sahiptir. Bu durum verilen cevaplarda da kendisini göstermiştir. Tablo 7'ye göre ankete katılan öğrencilerin %90.1'i Sosyal Hizmet Bölümünü tercih ederken Gümüşhane Üniversitesinin etkisinin olmadığını belirtmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin oldukça düşük bir oran olarak kabul edilecek olan %4'lük kısmı ise, tercihlerinde Gümüşhane Üniversitesinin etkisinin olduğuna işaret etmiştir. Bu öğrencilerin tercihlerinde Gümüşhane'de ve/veya Gümüşhane'nin yakın çevresinde yaşıyor olması, ailelerinin düşüncesi ve ailelerinin ekonomik etkisi gibi nedenlerin etkili olduğu söylenebilir. Nitekim söz konusu %4'lük oran, araştırma öncesinde çıkması beklenen bir sonuç olarak ifade edilebilir.

Tablo 8. Bu bölümdeki öğretim üyelerinin bu alandan uzman kişiler olması tercihimde etkili oldu

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	95	37.7
Katılmıyorum	66	26.2
Fikrim Yok	65	25.8
Katılıyorum	21	8.3
Kesinlikle Katılıyorum	5	2.0
Toplam	252	100.0

Araştırma esnasında öğrencilere “Bu bölümdeki öğretim üyelerinin bu alandan uzman kişiler olması tercihimde etkili oldu” sorusu yöneltilmiştir. Tablo 8’e göre öğrencilerin %63.9’u olumsuz görüş bildirerek etkisinin olmadığını belirtmişlerdir. Ankete katılan öğrencilerin %25.8’i fikrim yok yanıtını verirken, %10.3’ü olumlu görüş bildirmiştir. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü akademik kadrosunda görevli öğretim üyelerinin uzmanlık alanları incelendiğinde, bu sonucu destekler nitelikte bir durum ile karşılaşılacaktır. 2021-2022 Eğitim-Öğretim Yılı baz alınarak bölümde kadrolu olarak görev yapan ve ders veren iki adet doktor öğretim üyesi ve bir adet öğretim görevlisinin yer aldığı tespit edilmiştir. Söz konusu öğretim elemanlarının uzmanlık alanları incelendiğinde ise, doktor öğretim üyesi kadrosunda olan öğretim elemanlarının uzmanlık alanlarının sosyoloji olduğu, öğretim görevlisi kadrosundaki öğretim elemanının ise psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında uzman olduğu görülmektedir. Nitekim öğrencilerin verdiği cevaplar da bu durumu destekler nitelikte olup, öğrencilerin tercihleri esnasında öğretim elemanlarının uzmanlık alanları, tercihlerinde büyük çoğunluğunun verdiği cevaplardan anlaşılacağı üzere etkili olmamıştır.

Türkiye’de sosyal hizmet lisans eğitiminin tarihçesi oldukça yakın bir zamana, 1960’lı yılların başlarına dayanmaktadır. Fakat 2000’li yıllara kadar yalnızca Hacettepe Üniversitesi çatısı altında eğitim vermiş bir bölüm kimliğine sahip olan Sosyal Hizmet Bölümü, 2000’li yıllardan sonra Hacettepe Üniversitesi dışında diğer üniversitelerde de kurulmuş, kısa süre içerisinde akademik kadrolarını dizayn ederek Sosyal Hizmet Bölümlerinin sayısı arttırılmıştır. Fakat bu süreçte önemli bir handikap kendisini kısa sürede göstermiştir. Yeni kurulan sosyal hizmet bölümlerinin akademik kadrolarının oluşturulmasında, alanında uzman akademisyenlerin yeterli sayıda olmaması nedeniyle sosyal hizmet alanı dışından farklı alanlarda uzman akademisyenler görev almışlardır. Bu durum Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin ilerlemesinde birtakım sorunlara da neden olmuştur.

Tablo 9. Bölüm mezunlarının sahip olduğu iş imkânlarını bilerek/araştırarak tercihte bulundum

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	30	11.9
Katılmıyorum	12	4.8
Fikrim Yok	24	9.5
Katılıyorum	132	52.4
Kesinlikle Katılıyorum	54	21.4
Toplam	252	100.0

Üniversite eğitimi için tercih yapacak öğrencilerin tercihlerini etkileyen en önemli faktörlerden birisi de mezun olduktan sonra iş imkânlarının varlığıdır. Özellikle günümüz Türkiye’inde üniversite mezunu olmak, bir lisans diplomasına sahip olmak, hızlı ve kolay bir şekilde iş sahibi olma noktasında belirleyici olamamaktadır. Nitekim öğrenciler de tercihleri esnasında mezuniyet sonrası iş imkânlarını araştırarak tercih de bulunma girişiminde olabilmektedir. Bu durum araştırmaya katılan öğrencilere sorulmuştur. Tablo 9’a göre öğrencilerin %73.8’i olumlu yönde cevap vererek, mezuniyet sonrası bölümün iş imkânlarını bilerek/araştırarak tercihte bulunduklarını göstermiştir. Katılımcıların %16.7’si olumsuz cevap vermiş, geri kalan %9.5’lik kesim ise fikrim yok şeklinde düşüncelerini ortaya koymuşlardır.

Bu önermede verilen cevaplara bakıldığında, beklenen bir sonuç ile karşılaşmıştır. Çünkü öğrenciler tercih öncesi ve tercihleri esnasında, internet aracılığıyla üniversiteler ve bölümler hakkında birçok konuda bilgi sahibi olarak hareket edebilme imkânına sahiptirler. Nitekim bu durum, bölüm mezunlarının sahip olduğu iş imkânlarını bilerek/araştırarak tercihte bulunmaları noktasında önemli bir etkide bulunmuştur.

5.3. Tercih Nedenleri

Tablo 10. Puanım/sıralamam sadece bu bölüme yeterli olduğunu düşünerek tercih ettim

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	99	39.3
Katılmıyorum	63	25.0
Fikrim Yok	16	6.3
Katılıyorum	59	23.4
Kesinlikle Katılıyorum	15	6.0
Toplam	252	100.0

Üniversite ve bölüm tercihi yapan öğrencilerin birçok tercih nedeninden bahsedilebilir. Öncelikle akla gelen tercih nedenlerinden birisi olarak “Sınav puanı ya da sıralamanın bu bölüme yeterli olduğunu düşünerek tercih etme” nedeni ile karşılaşilmektedir. Tablo 10’a göre katılımcıların %64.3’lük kısmının olumsuz bir cevap verdiği görülmüştür. Öğrencilerin %29.4’ü olumlu görüş bildirirken, %6.3’lük fikrim yok cevabını vermiştir.

Üniversite tercihi yapan öğrencilerin eğitim almak istedikleri bölümleri tercihleri noktasında her öğrencinin arzu ettiği bir programa yerleşemediği, aklında yer almayan ve belki de hiç istemediği bölümleri tercih ederek yerleştikleri bilinen bir gerçekliktir. Bu durum, puanın ya da sıralamanın yetersiz olması şeklinde izah edilebilir. Araştırma

esnasında öğrencilere yöneltilen tercih nedenleri içerisinde bu konu da ele alınmış ve öğrencilerin yaklaşık üçte ikisinin (%64.3'ü) verdikleri cevaplardan hareketle aldıkları puanlar ya da yer aldıkları sıralamanın ötesinde öğrencilerin bilinçli olarak bu bölümü seçtikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Tablo 11. Kolay okunabilecek bir bölüm olduğunu düşündüğüm için tercih ettim

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	115	45.6
Katılmıyorum	80	31.7
Fikrim Yok	23	9.1
Katılıyorum	29	11.5
Kesinlikle Katılıyorum	5	2.1
Toplam	252	100.0

Kuşkusuz her öğrenci tercihte bulunduğu bölümlerin hangisine yerleşirse, o bölümden kolaylıkla mezun olmayı isteyebilir. Bu durum çalışma esnasında öğrencilerimize yöneltilen “Kolay okunabilecek bir bölüm olduğunu düşündüğüm için tercih ettim” önermesi ile ele alınmıştır. Nitekim hiçbir bölüm kolay okunabilecek ve kolaylıkla mezun olunabilecek bir özelliğe sahip olmayıp, her bölümün kendine göre birtakım zorlukları bulunmaktadır. Sosyal hizmet bölümünü tercih eden öğrenciler ise bu konuda beklentilerin ötesinde bir sonuç ortaya koymuştur. Tablo 11’e göre araştırmaya katılan öğrencilerin %77.3’ü Sosyal Hizmet Bölümünün kolay okunabilecek bir bölüm olmadığı yönünde görüş bildirmiştir. %9.1’lik bir oranda fikrim yok yanıtı alınırken, katılımcıların %13.6’sı Sosyal Hizmet Bölümünün kolay okunabilecek bir bölüm olduğu yönünde cevap vermiştir. Elde edilen sonuçlardan da anlaşılacağı üzere, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünü tercih eden öğrencilerin tercih nedenleri arasında kolay okunabilecek bir bölüm olması seçeneği ön plana çıkmamaktadır.

Tablo 12. Sahip olduğum özelliklerin bu bölümü yansıttığını düşünüyorum

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	9	3.6
Katılmıyorum	3	1.2
Fikrim Yok	18	7.1
Katılıyorum	134	53.2
Kesinlikle Katılıyorum	88	34.9
Toplam	252	100.0

Öğrencilerin üniversite ve bölüm tercihlerinde bulunurken göz önünde bulundurdıkları önemli nedenlerden bir diğeri ise, öğrencilerin sahip oldukları

özelliklerin, okumak istedikleri bölümü yansıtıp yansıtmadığı yönünde karşımıza çıkmaktadır. Nitekim daha öncede ifade edildiği üzere hiçbir bölüm kolay okunabilecek ve kolaylıkla mezun olunabilecek bir özelliğe sahip olmayıp, her bölümün kendine göre birtakım zorlukları bulunmaktadır. Çünkü her bölüm, kendi uzmanlık alanı bağlamında öğrencilerin sahip olduğu özelliklerle de uyum göstermesi beklenmektedir. Örneğin; yükseklik korkusu olan bir kişinin pilot ya da kan gördüğü zaman bayılan bir kişinin doktor ya da hemşire olabilmesi pek de kolay bir durum olarak görünmemektedir. Buna benzer olarak, bölüm tercih edecek öğrencilerin sahip olduğu özelliklerde bölüm tercih nedenleri arasında ön görülmektedir. Bu durum Sosyal Hizmet Bölümünü tercih etmek isteyen öğrenciler için de geçerlidir. Sosyal Hizmet Bölümünü tercih edecek öğrencilerin yardıma muhtaç insanlar konusunda duyarlı ve özverili olması, insancıl düşüncelere sahip olması, içinde insan sevgisi barındırabilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde bu özelliklerden yoksun olan bir öğrencinin bu bölümü okuması içinden çıkılmaz ve oldukça zorlu bir süreç dönüşecektir.

Tablo 12’ye göre araştırmaya katılan öğrencilere “Sahip olduğum özelliklerin bu bölümü yansıttığını düşünüyorum” önermesi yöneltildiğinde, öğrencilerin %88.1’i olumlu yönde cevap vermiştir. Katılımcıların %7.1’i fikrim yok şeklinde, 4.8’i ise olumsuz yönde görüş bildirmiştir. Elde edilen verilerden anlaşılaacağı üzere, Sosyal Hizmet Bölümünü tercih edip yerleşen öğrenciler, sahip oldukları özellikleri yansıtan bir bölüm tercih etme noktasında doğru bir karar verdiklerini de görmüş olmaktadır. Nitekim bu sonuç, Tablo 16’da öğrencilere yöneltilen “Bu bölümü tercih ettiğim için mutluyum ve ‘iyi ki de bu bölümü tercih etmişim ve kazanmışım’ diyorum” önermesinin sonuçlarını destekler nitelikte benzerlik göstermektedir.

Tablo 13. Üniversite kazanıp ailemden/evden uzaklaşmak için bu bölümü tercih ettim

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	120	47.5
Katılmıyorum	101	40.1
Fikrim Yok	11	4.4
Katılıyorum	13	5.2
Kesinlikle Katılıyorum	7	2.8
Toplam	252	100.0

Üniversite sınavına girdikten sonra tercihte bulunacak öğrencilerin tercih nedenlerinden birisi de “Üniversite kazanıp ailemden/evden uzaklaşmak için bu bölümü tercih ettim” şeklinde bilinmektedir. Sosyal Hizmet Bölümünü kazanan öğrencilerin tercih nedenleri içerisinde bu durum hakkında yönelttiğimiz soruya verilen cevaplar olumsuz yönde karşımıza çıkmaktadır. Tablo 13’e göre araştırmaya katılan öğrencilerin

%87.6'sı bu bölümü tercih nedeninin, ailelerinden/evlerinden uzaklaşmak için tercihte bulunmak olmadığını göstermiştir. Öğrencilerin %8'i olumlu yönde görüş bildirirken, öğrencilerden %4.4 oranında fikrim yok yanıtı alınmıştır.

Tablo 14. Tercih hatası sonucu bu bölüme yerleştim

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	0	0
Katılmıyorum	207	82.1
Fikrim Yok	19	7.5
Katılıyorum	14	5.6
Kesinlikle Katılıyorum	12	4.8
Toplam	252	100.0

Öğrencilerin bölüm tercihinde birçok nedenden söz edilebildiği gibi, bu nedenlerin dışında, tercih hatası yaparak bölümlere yerleşme ihtimali de bulunmaktadır. Ailelerinden, öğretmenlerinden, yakın çevresinden ve internetten bilgi desteği alan öğrenciler, tercihleri esnasında hatalı tercih yapması sonucu kazanmış oldukları bölümlere yerleşme durumu ile karşılaşmaktadır. Bu nedenle tercih hatası da bölümlerin tercih edilmesinde görülen nedenlerden birisi olarak kabul edilmektedir.

Tablo 14'e göre araştırmaya katılan öğrencilere "Tercih hatası sonucu bu bölüme yerleştim" önermesi sorulduğunda, %82.1 katılmıyorum, %7.5 fikrim yok, %5.6 katılıyorum, %4.8 kesinlikle katılıyorum şeklinde cevaplar verilmiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu (%82.1) bilinçli ve doğru tercih yaparak tercihlerinde herhangi bir hatanın olmadığını ve tercihleri arasında yer alan Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümüne yerleştiklerini ifade etmişlerdir.

5.4. Tercih Sonrası Yerleşilen Üniversite ve Bölüm Hakkında Düşünceler

Tablo 15. Gümüşhane Üniversitesini tercih ettiğim için mutluyum

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	46	18.3
Katılmıyorum	32	12.7
Fikrim Yok	81	32.1
Katılıyorum	69	27.4
Kesinlikle Katılıyorum	24	9.5
Toplam	252	100.0

Üniversite eğitimi bir öğrenci için yaşamının en önemli dönemlerinden birisi olarak kabul edilebilir. Bu dönemde öğrenciler, yerleştikleri bölümde aldıkları eğitim sonucunda o alanda uzmanlaşmak ile kalmaz, aynı zamanda hayata dair birçok kazanım

da elde etmiş olur. Bu konuda öğrencileri etkileyen birçok faktörden bahsedilebilir. Örneğin üniversite tercihi sonrası yerleşilen üniversite, üniversitenin bulunduğu kent, yerleşilen bölüm ilk akla gelenler olarak söylenebilir. Nitekim bu örneklerle bakarak öğrencilerin sahip oldukları imkânlar ve imkânsızlıklar, üniversite eğitimi almak isteyen gençlerin eğitim hayatlarını ve gündelik hayatlarını etkileyecektir.

Bu bağlamda araştırmanın üçüncü başlığı, tercih sonrası yerleşilen bölüm hakkında öğrencilerin sahip oldukları düşünceler şeklinde oluşmaktadır. İlk olarak katılımcılara “Gümüşhane Üniversitesini tercih ettiğim için mutluyum” önermesi yöneltilmiştir. Tablo 15’e göre verilen cevaplara bakıldığında, araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 36.9’u olumlu yanıt verirken, %31 oranında olumsuz görüş belirtilmiştir. Geriye kalan yaklaşık üçte biri oluşturan (%32.1) kesim ise bu konuda fikrim yok cevabını vermişlerdir. Nitekim bu sonucun ortaya çıkmasında en önemli etken, Gümüşhane Üniversitesinin öğrencilere sunmuş olduğu imkânlar olarak akla gelmektedir. Bununla birlikte, Gümüşhane’nin küçük bir kent olması, beraberinde üniversite öğrencileri ve gençlere yönelik sosyal yaşam alanlarının mevcut durumu etkili olmaktadır. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin verdikleri cevaplara, covid-19 pandemisinin Türkiye’de görüldüğü tarih olan Mart 2020’de okulların kapanması ile birlikte online (uzaktan) eğitim modeline dönülmesi, 2020-2021 Eğitim-Öğretim Yılında online (uzaktan) eğitimin devam etmesi nedeniyle öğrencilerin Gümüşhane’ye gelmemesi durumları da etki etmiştir.

Tablo 16. Bu bölümü tercih ettiğim için mutluyum ve ‘iyi ki de bu bölümü tercih etmişim ve yerleşmişim’ diyorum

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	7	2.8
Katılmıyorum	9	3.6
Fikrim Yok	16	6.3
Katılıyorum	98	38.9
Kesinlikle Katılıyorum	122	48.4
Toplam	252	100.0

Gümüşhane Üniversitesini tercih eden öğrencilere, tercih ettikleri Sosyal Hizmet Bölümü hakkında duydukları memnuniyet, “Bu bölümü tercih ettiğim için mutluyum ve ‘iyi ki de bu bölümü tercih etmişim ve yerleşmişim’ diyorum” önermesi ile ölçülmek istenmiştir. Tablo 16’ya göre araştırmaya katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu (%87.3) Sosyal Hizmet Bölümünü tercih edip yerleşmesinden duyduğu mutluluğu ifade etmiştir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin %48.4’ü kesinlikle katılıyorum, %38.9’u

katılıyorum, %6.3'ü fikrim yok, %3.6'sı katılmıyorum, %2.8'i kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap vermişlerdir.

Tablo 15'e bakıldığında, öğrencilerin Gümüşhane Üniversitesini tercih etmelerinden duyduğu memnuniyetin daha az (yaklaşık üçte bir oranında) olduğu görülürken, tercih edilip yerleşilen bölüme duyulan memnuniyetin oldukça yüksek oranda olduğu göze çarpmaktadır. Bu durum, sosyal hizmet bölümünden mezun olan öğrencilerin iş imkânı sahip olma noktasında bölümün sunduğu imkânların cazip olması ile açıklanabilir. Bununla birlikte, Tablo 12'de öğrencilere yöneltilen “Sahip olduğum özelliklerin bu bölümü yansıttığını düşünüyorum” önermesinden ulaşılan veriler, bu tablodaki veriler ile benzerlik göstermekte olup, sonuçlar birbirini destekler nitelikte olarak görülmektedir.

Tablo 17. Aldığım eğitim sonucunda bu alanda çalışmak istiyorum

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	4	1.6
Katılmıyorum	7	2.8
Fikrim Yok	10	4.0
Katılıyorum	95	37.6
Kesinlikle Katılıyorum	136	54.0
Toplam	252	100.0

Üniversite eğitimi alan öğrencilerden genel olarak beklenen, üniversite eğitimini tamamlayıp mezun olduktan sonra, eğitim aldıkları ve uzmanlaştıkları alanda çalışma hayatlarını sürdürmeleridir. Fakat günümüzde gerek dünyada gerekse ülkemizde bu durum, bütün mezunların alanında iş bulup çalışmaları şeklinde gerçekleşmemektedir. Kişilerin mezun oldukları alanlarda çalışma imkanları olmuş olsaydı, günümüzde ciddi rakamlara ulaşan işsizlik gibi bir sorun ile karşılaşılmazdı. Ancak genel olarak beklentiye tekrar ifade etmek gerekirse, her üniversite öğrencisinin mezun olduktan sonra, eğitim aldığı alanda çalışmaya başlaması yönünde bir beklenti gerçeği bulunmaktadır.

Araştırmaya katılan öğrencilere bu konu, “Aldığım eğitim sonucunda bu alanda çalışmak istiyorum” önermesi ile sorulmuştur. Öğrencilere sorulan bu soruya verilen cevaplara bakıldığında, beklenen bir tablonun ortaya çıktığı söylenebilir. Çünkü Tablo 17'ye göre araştırmaya katılan öğrencilerin %91.6'sı mezuniyet sonrasında bu alanda çalışmak istediğine yönelik cevap vermiştir. Geriye kalanlara bakıldığında ise %4 fikrim yok, %2.8 katılmıyorum ve %1.6 kesinlikle katılmıyorum şeklinde cevap verilmiştir. Bu sorudan elde edilen cevaplar Tablo 12 ve Tablo 16 ile karşılaştırıldığında, benzer sonuçlar göze çarpmaktadır. Tablo 12'de “Sahip olduğum

özelliklerin bu bölümü yansıttığını düşünüyorum” önermesi ile Tablo 16’da “Bu bölümü tercih ettiğim için mutluyum ve ‘iyi ki de bu bölümü tercih etmişim ve yerleşmişim’ diyorum” önermesine verilen cevaplar, Tablo 17’de ulaşılan sonuçları destekler nitelikte cevaplar olmuştur.

Tablo 18. Bu bölümden mezun olduktan sonra aynı alanda lisansüstü eğitime devam etmek isterim

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	30	11.9
Katılmıyorum	13	5.1
Fikrim Yok	105	41.7
Katılıyorum	58	23.0
Kesinlikle Katılıyorum	46	18.3
Toplam	252	100.0

Dört yıllık lisans eğitimini tamamlayan öğrenciler gerek alanında uzmanlaşmak olsun gerekse akademisyen olabilmek için olsun lisansüstü eğitim yapabilirler. Lisans eğitiminden mezun olan öğrenciler, belirli sınavlardan asgari yeterlilikleri sağlamak koşulu ile yüksek lisans ve doktora eğitimi ile lisansüstü eğitimlerini devam ettirebilirler. Bu durum Sosyal Hizmet Bölümü mezunu olanlar için de geçerlidir. Bu hususta öğrencilere yöneltilen Tablo 18’deki “Bu bölümden mezun olduktan sonra aynı alanda lisansüstü eğitime devam etmek isterim” önermesine verilen cevaplara bakıldığında, öğrencilerin %41.7’si fikrim yok, %23’ü katılıyorum, %18.3’ü kesinlikle katılıyorum, %11.9’u kesinlikle katılmıyorum ve %5.1’i katılmıyorum şeklinde cevaplar vermiştir. Tablo 18’e göre araştırmaya katılan öğrenciler içerisinde bu soruya olumlu cevap veren %41.3’lük orana karşılık, %41.7’si fikrim yok şeklinde görüş bildirmiştir. Bu konuda fikrim yok cevabı veren öğrencilerin lisansüstü eğitim hakkında yeterli bilgi sahip olmaması, lisansüstü eğitimin herhangi bir işlerine yaramayacağını düşünmeleri ve kendilerine iş imkânı sağlamayacağı düşüncesine sahip olması etkili olmuş olabilir.

Tablo 19. Ailem, arkadaşlarım ve yakın çevremden insanlara da sosyal hizmet bölümünü tercih etmesini tavsiye ederim

Seçenekler	Sayı	Yüzde
Kesinlikle Katılmıyorum	18	7.1
Katılmıyorum	23	9.1
Fikrim Yok	26	10.3
Katılıyorum	116	46.0
Kesinlikle Katılıyorum	69	27.4
Toplam	252	100.0

Araştırma esnasında katılımcılara yöneltilen son önerme, “Ailem, arkadaşlarım ve yakın çevremden insanlara da Sosyal Hizmet Bölümünü tercih etmesini tavsiye ederim” şeklinde olmuştur. Tablo 19’a göre bu önermeye verilen yanıtlara bakıldığında; öğrencilerin %46’sı katılıyorum, %27.4’ü kesinlikle katılıyorum, %10.3’ü fikrim yok, %9.1’i katılmıyorum, %7.1’i kesinlikle katılmıyorum cevaplarını vermiştir. Nitekim öğrencilerin %73.4’lük kısmı olumlu yönde cevap vermiştir. Bu durum, Tablo 16’daki “Bu bölümü tercih ettiğim için mutluyum ve ‘iyi ki de bu bölümü tercih etmişim ve yerleşmişim’ diyorum” önermesi ve Tablo 17’deki “Aldığım eğitim sonucunda bu alanda çalışmak istiyorum” önermelerini de destekler nitelikte sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablo 16’da %87.3 oranında olumlu sonuç karşımıza çıkarken, Tablo 17’de %91.6 oranında olumlu sonuç elde edilmiştir. Buna göre Sosyal Hizmet Bölümünü tercih etmekten mutluluk duyan ve bu alanda çalışmak isteyen öğrenciler, aynı zamanda bu bölümde eğitim almayı başkalarına da tavsiye etmektedir.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Üniversite eğitimi için tercih edilecek bölüm konusunda karar vermenin oldukça zor olduğu bilinmektedir. Öğrencilerin tercihlerini belirleyen ya da etki eden birçok faktör söz konusu iken, tercih nedenleri konusunda birçok belirleyicinin olduğu söylenebilir. Bu belirleyiciler içerisinde öncelikle öğrencinin ailesi ilk sırada gelmektedir. Çünkü bir taraftan ailenin bu konudaki düşünceleri, diğer taraftan (belki de daha önemli olanı) ailenin sahip olduğu imkânlar tercih nedenleri üzerinde etkisini göstermektedir. Bu hususta aileyi tek başına düşünmemek gerekmektedir. Nitekim öğretmenler, arkadaş çevresi ve akrabaların da belirleyiciliğinden söz edilebilir. Ayrıca tercih edilecek bölümün eğitim sürecinde öğrenciye yaşatacağı zorluk ve mezuniyet sonrası iş imkânlarının varlığı da bölümlerin tercih edilmesi noktasında göz önünde bulundurulmalıdır. Son olarak, öğrencilerin sahip oldukları kişisel özelliklerin önemi de görmezden gelinemeyecek nedenlerden olarak ifade edilebilir.

Bölüm tercih nedenleri üzerinde öğrencinin, ailesinin ve yakın çevresinin varlığı yadsınamaz bir gerçekliktir. Fakat bölüm tercihinde etkili olan neden ve faktörler bu kadar sınırlı değildir. Çünkü tercihte bulunacak öğrencilerin tercih ettikleri üniversitelerin sahip olduğu imkânlar, bölümün akademik personel yapılanması, üniversite-kent bütünleşmesi, kentin öğrenciye sunduğu imkânlar ve yaşam alanları da önemli bir belirleyiciliğe sahiptir.

Araştırmada öğrencilere yöneltilen sorulardan elde edilen verilerden hareketle Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünü tercih eden öğrencilerin tercih nedenleri incelenmiştir. Bulgular kısmında anket sorularından elde edilen istatistiki veriler paylaşıldığı için (tekrara düşmemek amacıyla) bu bölümde istatistiki bilgilere yer verilmeyecektir. Çalışmanın metodolojisi kısmında yer verilen hipotezlerin bazılarının doğrulandığı, bazılarının ise kısmen doğrulandığı sonucuna ulaşılmıştır. Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümünü tercih eden öğrencilerin tercih nedenlerine yönelik üç başlıkta incelenen araştırmadan ulaşılan genel sonuçlar şu şekilde sıralanabilir:

- Bölüm tercihinde ailenin düşüncelerinin yeterince etkili olmadığı,
- Bölüm tercihinde öğretmenler tarafından yapılan yönlendirmelerinin yeterince etkili olmadığı,
- Sosyal hizmet bölümünü okuyan ya da bu bölümden mezun olan birisinin tercih yapacak öğrenci üzerinde yeterince etkili olmadığı,

-Bölüm mezunlarının sahip oldukları iş imkânlarının tercih konusunda etkili olduğu,

-Sosyal Hizmet Bölümünün üniversite eğitimi açısından kolay bir bölüm olmadığı bilindiği halde tercih edildiği,

-Tercihle bulunacak öğrencilerin sahip oldukları kişisel özelliklerin belirleyici olduğu,

-Öğrencilerin bu bölümü tercih etmesinde memnuniyet düzeylerinin oldukça yüksek olduğu,

-Aldıkları eğitim sonucunda öğrencilerin bu alanda çalışmak istedikleri,

-Sosyal Hizmet Bölümünü başkalarına tavsiye edebilecekleri,

-Ailenin yaşadığı kentin, Gümüşhane'ye olan uzaklığının belirleyici bir faktör olmadığı,

-Bölüm tercih noktasında Gümüşhane Üniversitesinin belirleyici olmadığı,

-Bir kent olarak Gümüşhane'nin tercih edilme noktasında belirleyici olmadığı,

-Son olarak, Bölümde görev yapan öğretim üyelerinin bölüm tercihi noktasında belirleyici olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan hareketle birtakım öneriler ortaya çıkmıştır. Öncelikle aile, öğretmenler ve yakın çevrenin sahip olduğu düşüncelerle birlikte öğrencilerin hangi bölümde/alanda eğitim almak isteyeceği konusunda sahip oldukları düşünceler de göz önünde bulundurulmasının önemine dikkat edilmesi gerekmektedir. İkinci olarak, bölümlerin akademik personel yapılanmalarının öğrencilerin daha kaliteli bir eğitim alabilmeleri ve alanında uzman mezunlar olarak yetişebilmeleri açısından gözden geçirilmelidir. Nitekim Gümüşhane Üniversitesinin bu hususta Sosyal Hizmet Bölümü özelinde bir çalışma yürütmesi beklenmektedir. Çünkü Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü kadrosunda yer alan iki adet öğretim üyesinin alan içerisinden yetişmiş akademisyenler olmadığı, bununla birlikte sayısal olarak yeterli sayıda alandan yetişmiş öğretim üyesi bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamdan hareketle, Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğretim üyesi kadrosunun nitelik ve nicelik bakımından kısa süre içerisinde güçlendirilmesi gerekmektedir. Üçüncü olarak, üniversitenin öğrencilere yönelik imkân ve hizmetlerinin gözden geçirilmesi ve geliştirilmesi, tercihler esnasında Gümüşhane Üniversitesini daha belirleyici hale getirecektir. Son olarak, Gümüşhane'nin üniversite öğrencilerine daha fazla hitap eden, sosyal imkânların daha fazla geliştirildiği bir kent olması noktasında önemli adımlar atılmalıdır. Nitekim öğrencilerin verdikleri cevaplardan çıkan sonuca göre sosyal hizmet bölümü tercih edilebilirlik noktasında önemli bir belirleyiciliğe

sahipken, Gümüşhane'nin sahip olduğu kentsel özellikler belirleyicilik noktasında yetersiz görölmüşür.

KAYNAKÇA

- Adams, A. (2009). College choice+enrollment management = enrollment choice. *College and University*, 84(4), 42-49.
- Âdem, M. (2008). *Çağdaş Üniversite mi Medrese mi?*. Ankara: Phoenix Yayınevi.
- Alptekin, K. (2016). *Başlangıçtan Bugüne ve Yarına Türkiye’de Sosyal Hizmet Eğitimi*. Ankara: Atlas Yayınevi.
- Alptekin, K., Topuz, S. ve Zengin, O. (2017). Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminde neler oluyor?. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 28(2), 50-69.
- Altaş, D. (2006). Üniversite öğrencilerinin memnuniyet araştırması. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 21(1), 439-458. 30 Ekim 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muiibd/issue/489/4263> adresinden erişildi.
- Apak, H. (2018). Geçmişten günümüze Türkiye’de ön lisans sosyal hizmetler eğitimi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 8(2), 236-244.
- Arap, S. K. (2010). Türkiye yeni üniversitelere kavuşurken: Türkiye’de yeni üniversiteler ve kuruluş gerekçeleri. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 1-29. https://doi.org/10.1501/SBFder_0000002156
- Bahadır, O. (2010). 1933 Üniversite reformu niçin yapıldı?. N. K. Aras, E. Dölen ve O. Bahadır (Der.), Türkiye’de üniversite anlayışının gelişimi (1861-1961) içinde (ss. 52-75). Ankara: Türkiye Bilimler Akademisi.
- Balkar, B. ve Şahin, S. (2011). *Üniversite Öğrencilerinin Öğrenim Gördükleri Üniversiteyi Seçme Nedenleri ve Üniversitelere Yükladıkları Roller*. D. Günay ve E. Öztemel (Ed.), Uluslararası Yükseköğretim Kongresi: Yeni Yönelişler ve Sorunlar içinde (ss. 2055-2063). İstanbul: Deomed Yayıncılık.
- Baskan, G. A. (2001). Türkiye’de yükseköğretimin gelişimi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 21-32.
- Beswick, R. L. K. (1989). *A study of factors associated with student choice in the universty selection process*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, University of Lethbridge.
- Bourdieu, P. ve Passeron, J. C. (2014). *Les heritiers les etudiants et la culture*. (L. Ünsaldı ve A. Sümer, Çev.). Ankara: Heretik Yayınları.
- Bolay, S. H. (2011). Çağdaş üniversitede neler önem kazanmaktadır?. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 1(3), 105-112.

- Ceja, M. (2006). Understanding the role of parents and siblings as information sources in the college choice process of chicana students. *The Journal of College Student Development*, 47(1), 87-104. doi: 10.1353/csd.2006.0003
- Cılga, İ. (2001). *Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin başlangıcı. Sosyal hizmet sempozyumu 1996: Toplumsal Gelişme ve Değişme Sürecinde Sosyal Hizmet içinde* (ss. 72-84). T.C. Başbakanlık Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ile Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Ortak Yayını.
- Çatı, K., Iştar, E. ve Özcan, H. (2016). Üniversite tercihlerinde etki eden faktörlerin incelenmesi: Türkiye genelinde bir alan araştırması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(2), 163-177.
- Chapman, D. W. (1981). A model of student college choice. *The Journal of Higher Education*, 52(5), 490-505. <https://doi.org/10.2307/1981837>
- Chenoweth, E. ve Galliher, R. V. (2004). factors influencing college aspirations of rural west virginia high school students. *Journal of Research in Rural Education*, 19(2), 1-14.
- Demirci, M. (2017). Üniversite öğrencilerinin bölüm tercihlerinin ve tercih sonuçlarının istatistiki analizler ile incelenmesi. *Bitlis Eren Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Akademik İzdüşüm Dergisi*, 2(1), 23-40. 4 Ekim 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/beuibfaidd/issue/28276/300226> adresinden erişildi.
- Desjardins, S. L., Ahlburg, D. A. ve Mccall, B.P. (2006). An integrated model of application, admission, enrollment, and Financial Aid. *Journal of Higher Education*, 77(3), 381-429. <https://doi.org/10.1353/jhe.2006.0019>
- Dikici, E. (2020). *Sosyolojik açıdan eğitim kurumu ve işlevleri*. E. Dikici, Z. Sevim Adıgüzel, ve M.C. Demir (Der.), Eğitim ve sosyoloji içinde (ss. 7-28). Konya: Eğitim.
- Dikici, E. ve Alkan, E. Ö. (2020). *Sosyal bir süreç olarak sosyalleşme ve eğitim*. E. Dikici, Z. Sevim Adıgüzel ve M.C. Demir (Der.), Eğitim ve sosyoloji içinde (ss. 115-132). Konya: Eğitim.
- Dikici, E. (2022a). Kültür aktarımı açısından okulların işlevi üzerine bir derleme. *International Social Sciences Studies Journal*, 8(93), 80-87.
- Dikici, E. (2022b). *Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet*. O. Tire ve E. Dikici (Der.), Toplumsal cinsiyet ve sosyoloji içinde (ss. 9-18). Konya: Eğitim.
- Doğan, H. (2018). *Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal hizmet eğitimi ve mesleğin geleceğine ilişkin görüşleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.

- Doğan, S. ve Türkmen, H. H. (2019). Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi örneğinde öğrencilerin üniversite tercih nedenlerinin tespitine yönelik bir araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(30), 848-866. doi: 10.20875/makusobed.631424
- Dölen, E. (2009). *Türkiye Üniversite Tarihi-1*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri Yaklaşımları Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.
- Fidancıoğlu, D. (2018). *Vakıf üniversiteleri öğrencilerinin üniversite tercihlerinde etkili olan faktörler: Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulları örneği*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, KTO Karatay Üniversitesi, Konya.
- Gitterman, A. (2014). Social work: A profession in search of its identity. *Journal of Social Work Education*, 50(4), 599-607.
- Gökçe, B. (1990). *Türkiye Koşullarında Yeni Bir Üniversite Nasıl Kurulmalı?*. Yükseköğretimde Sorunlar ve Çözümler içinde (ss. 91-108). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Gümüş, N., Türkel, E. ve Şen, G. (2015). Üniversite tercihlerinde öğrencilerin yararlandıkları bilgi kaynaklarının belirlenmesine yönelik Kastamonu Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 43-67. <https://doi.org/10.17336/igusbd.32069>
- Günay, D. (2007). *Yirmibirinci Yüzyılda Üniversite*. C. C. Aktan (Ed.), Değişim Çağında Yükseköğretim Global Trendler-Paradigmal Yönelimler içinde (77-88). İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Günay, D. ve Günay, A. (2017). Türkiye’de yükseköğretimin tarihsel gelişimi ve mevcut durumu. *Yükseköğretim Dergisi*, 7(3), 156-178. doi: 10.2399/yod.17.024.
- Gürdoğan, A. (2016). Öğrencilerin üniversite tercihlerini etkileyen faktörler: Ortaca örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(42), 1238-1246.
- Gürüz, K. (2003). *Dünya’da ve Türkiye’de Yükseköğretim Tarihçe ve Bugünkü Sevk ve İdare Sistemleri*. Ankara: Cem Web Ofset Yayınları.
- Gürüz, K., Şuhubi, E., Şengör, C., Türker, K. ve Yurtsever, E. (1994). *Türkiye’de ve Dünyada Yükseköğretim Bilim ve Teknoloji*. İstanbul: TÜSİAD Yayını.
- Hatch, M. J. ve Schultz, M. (1997). Relations between organizational culture, identity and image. *European Journal of Marketing*, 356-365. <https://doi.org/10.1108/eb060636>

- Isherwood, G. B. (1991). College choice: A survey of english-speaking high school students in quebec. *Canadian Journal of Education*, 6(11), 72-81. <https://doi.org/10.2307/1495218>
- İlgan A., Ataman, O., Uğurlu, F. ve Yurdunkulu, A. (2018). Üniversite seçimini etkileyen faktörler: Üniversite 1. sınıf öğrencileri üzerine bir araştırma. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 199-216.
- Kahramanoğlu, E. (1990). Eğitim yönetimi ve sosyal hizmet okulları. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, 8(1-2-3), 51-56.
- Karataş, K. (2002). *Yeniden yapılanma sürecinde sosyal hizmet eğitimi üzerine bir değerlendirme*. K. Karataş ve S. İl (Der.), Sosyal hizmet eğitiminde yeniden yapılanma içinde (ss. 105-120). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Karataş, K. ve Erkan, G. (2005). *Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin tarihçesi*. Ü. Onat (Der.), Sosyal hizmet eğitiminde yeniden yapılanma içinde (ss. 112-133). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Karataş, K. ve Erkan, G. (2011). *1961’den günümüze sosyal hizmet eğitimi müfredatı: Sosyal Hizmetler Akademisi-Sosyal Hizmetler Yüksekokulu-(HÜİİBF) Sosyal Hizmet Bölümü özelinde bir değerlendirme*. V. Işıksan, T. Tuncay ve E. Erbay (Der.), I. sosyal hizmet sempozyumu 2011 50. yılında Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi: Sorunlar, öncelikler ve hedefler içinde (ss. 47-52). Ankara: Sosyal Hizmet Araştırma ve Geliştirme Derneği.
- Kenan, S. (2015). Modern Üniversitelerin Oluşum Süreci. *Osmanlı Araştırmaları*, 45(45), 333-367. <https://doi.org/10.18589/oa.570017>
- Koçak, D. ve Çokluk Bökeoğlu, Ö. (2021). Üniversite Tercih Nedenlerinin İkili Karşılaştırma ve Sıralama Yargıları Yöntemleri ile Ölçeklenmesi. *MANAS Sosyal Araştırma Dergisi*, 10(3), 1580-1591.
- Kongar, E. (1978). *İnsanı Yönlendirme ve Sosyal Hizmetler (Sosyal Çalışmaya Giriş)*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- Korkut Owen, F., Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö. ve Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(3), 135-151.
- Koşar, N. ve Tufan, B. (1999). *Sosyal Hizmetler Yüksekokulu tarihçesine genel bir bakış*. N. G. Koşar (Der), Prof. Dr. Sema Kut’a armağan: Yaşam boyu sosyal hizmet içinde (ss. 1-32). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.

- Kut, S. (1983). Sosyal hizmet eğitiminde 22 yıl. *Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksek Okulu Dergisi*, 1(1), 1-12.
- Kut, S. (1987). Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Müdürü Doç. Dr. Sema Kut'un açılış konuşması. *Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Dergisi*, 5(1), 11-12.
- Kut, S. (2005). *Türkiye'de sosyal hizmet mesleğinin eğitimi*. Ü. Onat (Der.), Sosyal hizmet sempozyumu 2002: Sosyal hizmet eğitiminde yeni yaklaşımlar içinde (ss. 9-13). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Küçükcan, T. ve Gür, B. S. (2009). *Türkiye'de Yükseköğretim Karşılaştırmalı Bir Analiz*. Ankara: SETA yayınları.
- Nguyen, N. ve Leblanc, G. (2001). Image and reputation of higher education institutions in students' retention decisions. *The International Journal of Education Management*, 15(6/7), 303-311. <https://doi.org/10.1108/EUM0000000005909>
- Odabaşı, Y. (2007). 21. Yüzyıl'ın Üniversite Modeli Olarak Girişimci Üniversiteler. C. C. Aktan (Ed.), *Değişim Çağında Yükseköğretim Global Trendler-Paradigmal Yönelimler içinde* (ss. 117-133). İzmir: Yaşar Üniversitesi Yayını.
- Oral, A. İ. (2017). Sosyal hizmetler ön lisans programı öğrencilerinin staj uygulamalarına ilişkin görüş ve düşüncelerinin değerlendirilmesi: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi örneği. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 3(4), 62-68. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/auad/issue/34247/378484>
- Özcan, H. (2016). Öğrencilerin üniversite tercihine etki eden faktörler üzerine bir araştırma. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 4(1), 16-39. 4 Ekim 2021 tarihinde <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ajeli/issue/24309/257625> adresinden erişildi.
- Özdemir, U. (1999). *Türkiye'de sosyal hizmet eğitimi*. N. G. Koşar (Der.), Prof. Dr. Sema Kut'a armağan: Yaşam boyu sosyal hizmet içinde (ss. 21-32). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını.
- Özsoy, O. (2005). *Değişen Dünyada Meslek Seçimi Geleceğin Meslekleri*. İstanbul: Hayat Yayınları.
- Raposo, M. ve Alves, H. (2007). A model of university choice: An exploratory approach, *MRA Paper 5523*. 13 Ekim 2021 tarihinde <http://mpr.ub.uni-muenchen.de/5523/> adresinden erişildi.
- Saklı, A. R. (2017). *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Öğrenci ve Akademisyenleri ile Rize Halkının Karşılıklı Algı ve Beklentileri*. Ankara: Ankara Ofset Basım Matbaacılık.

- Sargın, S. (2007). Türkiye’de üniversitelerin gelişim süreci ve bölgesel dağılımı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(5), 133-150.
- Sarı, H. K. ve Dikici, E. (2021). Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin kişilik özellikleri ile kariyer planlamaları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 3(2), 46-66.
- Schulte, P. (2004). The entrepreneurial university: A strategy for institutional development. *Higher Education in Europe*, 29(2), 188.
- Sehman, H. ve Yolcuoğlu, İ. G. (2020). Açıköğretim Sosyal Hizmet Bölümü mezunlarının gözünden Türkiye’de sosyal hizmet eğitiminin işlevselliği. *Toplumsal Politika Dergisi*, 1(1), 12-26. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/tpd>
- Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği. (2020). *Türkiye’de Sosyal Hizmet Mesleğinin Ortaya Çıkışı ve Gelişimi*. 1 Aralık 2020 tarihinde <http://shuder.org/Sayfa/sosyal-hizmet-uzmanlari-derneginin-tarihcesi1656> adresinden erişildi.
- Soutar, G. ve Turner, J. (2002). Students’ preferences for universty: A conjoint analysis. *The International Journal of Educational Management*, 16(1), 40-45.
- Stoll, H. G. (1963). Sosyal hizmet ve Türkiye’de sosyal hizmet eğitimi. *II. Sosyal Hizmetler Danışma Konseyi*, 27-32.
- Şeker, A. (2012). *Sosyal hizmete giriş*. İ. Tomanbay (Der.). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Tekeli, İ. (2003). Dünya’da ve Türkiye’de üniversite üzerinde konuşmanın değişik yolları. *Toplum ve Bilim Dergisi*, 97, 123-143.
- Theus, K. T. (1993). Academic reputations: The process of formation and decay. *Public Relations Review*, 19(3), 277-91. [https://doi.org/10.1016/0363-8111\(93\)90047-G](https://doi.org/10.1016/0363-8111(93)90047-G)
- Timur, T. (2000). *Toplumsal Değişme ve Üniversiteler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Türel, O. (2004). Türkiye’de yükseköğretimin (yeniden) kurumsallaşması üzerine düşünceler. *Mülkiye Dergisi*, 28(242), 151-180. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/mulkiye/issue/242/922>
- Uluğtekin, S., Tomanbay, İ., Cılga, İ., Arıkan, Ç., Mavili, Aktaş, A., İl, S., ... Kars, Ö. (2002). *Akademik yönden yeniden yapılanma önerisi*. K. Karataş ve S. İl (Der.), Sosyal hizmet eğitiminde yeniden yapılanma içinde (ss. 9-58.). Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Hizmetler Yüksekokulu Yayını,
- URL-1, <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/>. 19 Kasım 2020.
- URL-2, <https://shd.yalova.edu.tr/tr/Page/Icerik/program-tanitimi>. 28 Aralık 2020.

- URL-3, <https://dokuman.osym.gov.tr/pdfdokuman/2020/YKS/tkilavuz13082020.pdf>. 19 Aralık 2020.
- URL-4, <https://uskudar.edu.tr/sbe/sosyal-hizmet-yuksek-lisans-programi>. 3 Ocak 2021.
- URL-5, http://www.shy.hacettepe.edu.tr/tr/menu/doktorabutunlesik_doktora-118. 4 Ocak 2021.
- URL-6, www.tdk.gov.tr. 14 Haziran 2021.
- URL-7, <https://www.yok.gov.tr/universiteler/universitelerimiz>. 13 Eylül 2021.
- URL-8, <https://www.osym.gov.tr/TR,8789/hakkinda.html>. 16 Eylül 2021.
- URL-9, <https://www.osym.gov.tr/TR,1369/meslek-seciminde-bilinmesi-gerekenler.html>. 31 Ekim 2021.
- Ülken, H. Z. (1970). Batı üniversitelerinin gelişmesi, laiklik ve fikir hürlüğü için savaşı. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1), 1-34.
- Veloutsou, C., Paton, R. A. ve Lewis, J. (2005). Consultation and reliability of information sources pertaining to university selection some questions answered?. *International Journal of Educational Management*, 19(4), 279-291. <http://dx.doi.org/10.1108/09513540510599617>
- Yamane, T. (2001). *Temel örnekleme yöntemleri*. (A. Esin, M.A. Bakır, C. Aydın ve E. Gürbüzsel, Çev.). İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Yanardağ, A. (2020). Üniversitenin kuruluş felsefesi ve dini temelleri. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23, 107-118.
- Yılmaz Işık, E. (2011). *Yükseköğretim kurumlarında kurumsal itibarın öğrenci tercihleri üzerindeki rolü: Vakıf üniversitelerinde bir araştırma*. Yayımlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yiğit, T. (2020). Sosyal hizmetin mesleki kimliği: Her koşulda insanlığın yanında olan meslek. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 9-19. <https://dergipark.org.tr/tushad>
- Yolcuoğlu, İ. G. (2012). *Sosyal Hizmete Giriş*. Ankara: SABEV Yayıncılık.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2014). *Sosyal Hizmet/Sosyal Çalışma Bilim ve Mesleğine Giriş*. İstanbul: NAR Yayınevi.
- Zastrow, C. (2013). *Sosyal hizmete giriş*. (A. Aykara, A. Beyazova, B. Yakut Çakar, C. Evren, Ç. Karaca, D. B. Çiftçi, ... V. Yılmaz, Çev.). Ankara: Nika Yayınevi.

EKLER

Ek 1. Tezde Kullanılan Anket Soruları

ANKET FORMU

Bu anket, Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Erkan DİKİCİ danışmanlığında, Yüksek Lisans tezinde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Çalışmanın konusu, "Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Üniversite Tercihlerine Yönelik Bir Çalışma" şeklinde planlanmıştır. Araştırmada, Sosyal Hizmet Bölümünü tercih eden öğrencilerin tercihlerini etkileyen temel faktörler ve ortaya çıkan sonucun analizi amaçlanmıştır. Bilimsel etik kurallarına uyularak yapılan bu araştırmada herhangi ideolojik veya siyasi bir içerik/durum yer almamaktadır. Lütfen anket formuna ad, soyad, T.C. Kimlik Numarası gibi kimlik bilgilerinizi ve iletişim bilgilerinizi yazmayınız. Ankette yer alan sorulara vereceğiniz içten cevaplar ve ayracağınız değerli vaktiniz için teşekkür ederiz. Sevgi ve saygılarımızla.

Hatice ALTINDAL
Gümüşhane Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalı

1) Yaşınız:

17 – 18 ☐ 19 – 20 ☐ 21 – 22 ☐ 23 – 24 ☐ 25 – 26 ☐ 27 ve üzeri ☐

2) Cinsiyetiniz:

Kadın ☐ Erkek ☐

3) Sınıfınız:

1.sınıf ☐ 2.sınıf ☐ 3.sınıf ☐ 4.sınıf ☐

4) Öğrenim Türünüz

1. Öğretim ☐ 2. Öğretim ☐

5) Kaçıncı tercihinizde bu bölümü kazandınız?

1-5 ☐ 6-10 ☐ 11-15 ☐ 16 ve üzeri ☐

6) Girdiğiniz kaçınıcı üniversite sınavında bu bölümü kazandınız?

1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ve üzeri ☐

7) Aşağıdaki İfadeler Hakkında Ne Düşünüyorsunuz?

Ek 1. (Devamı)

	TERCİHİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim yok	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum
1-	Bu Bölümü Tercih Ederken Ailemin Düşüncelerinin Etkisi Oldu.					
2-	Bu Bölümü Tercih Ederken Öğretmenlerimin Etkisi Oldu.					
3-	Ailem, Arkadaşlarım ve Yakın Çevremde Bu Bölümü Okuyan ya da Bu Bölümden Mezun Olan Birisi Tercihimde Etkili Oldu.					
4-	Bu Bölümü Tercih Etmemde Ailemin Ekonomik Durumunun Etkisi Oldu.					
5-	Bu Bölümü Tercih Etmemde Ailemin İkamet Ettiği Kentin Gümüşhane'ye Yakın Olması Etkili Oldu.					
6-	Bu Bölümü Tercih Etmemde Gümüşhane Üniversitesi'nin Etkisi Oldu.					
7-	Bu Bölümdeki Öğretim Üyelerinin Bu Alandan Uzman Kişiler Olması Tercihimde Etkili Oldu.					
8-	Bölüm Mezunlarının Sahip Olduğu İş İmkanlarını Bilerek/Araştırarak Tercihde Bulundum.					
	TERCİH NEDENLERİ	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim yok	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum
9-	Puanım/Sıralamam Sadece Bu Bölüme Yeterli Olduğunu Düşünerek Tercih Eттіm.					
10-	Kolay Okunabilecek Bir Bölüm Olduğunu Düşündüğüm İçin Tercih Eттіm.					
11-	Sahip Olduğum Özelliklerin Bu Bölümü Yansıttığını Düşünüyorum.					
12-	Üniversite Kazanıp Ailemden/Evden Uzaklaşmak İçin Bu Bölümü Tercih Eттіm.					
13-	Tercih Hatası Sonucu Bu Bölüme Yerleştim.					

Ek 1. (Devamı)

	TERCİH SONRASI YERLEŞİLEN ÜNİVERSİTE VE BÖLÜM HAKKINDA DÜŞÜNCELER	Kesinlikle katılıyorum	Katılıyorum	Fikrim yok	Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum
14-	Gümüşhane Üniversitesi'ni Tercih Ettiğim İçin Mutluyum.					
15-	Bu Bölümü Tercih Ettiğim İçin Mutluyum ve 'iyi ki de bu bölümü tercih etmişim ve yerleşmişim.' diyorum.					
16-	Aldığım Eğitim Sonucunda Bu Alanda Çalışmak İstiyorum.					
17-	Bu Bölümden Mezun Olduktan Sonra Aynı Alanda Lisansüstü Eğitime Devam Etmek İsterim.					
18-	Ailem, Arkadaşlarım ve Yakın Çevremden İnsanlara da Sosyal Hizmet Bölümünü Tercih Etmesini Tavsiye Ederim.					

Ek 2. Araştırma İzni

T.C.
GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sağlık Bilimleri Fakültesi Dekanlığı

Sayı : E-66835156-302.08.01-18356
Konu : Dilekçe

24.05.2021

Sayın Hatice ALTINDAL

İlgi : 21.05.2021 tarihli dilekçeniz.

20.05.2021 tarihli dilekçenizde belirtmiş olduğunuz anket çalışmasını Fakültemiz Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerine yapmanız; Dekanlığımızca uygun görülmüştür
Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Mehmet Ferhat ÖZBEK
Dekan V.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : 075K-52T8-8EVH

Belge Doğrulama Adresi : <https://ebyssorgu.gumushane.edu.tr/>

ETİK KURUL KARARI

T.C. GÜMÜŞHANE
ÜNİVERSİTESİ
Rektörlüğü

GÜMÜŞHANE
UNIVERSITY
Rector's Office

GÜMÜŞHANE ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU

(Proje Onay Formu)

TARİH	: 2021/3 sayı ve 14/04/2021 tarihli
YER	:
ÜYELER	: Prof.Dr. GÜNAY ÇAKIR (Başkan) Prof.Dr. HASAN AYAYDIN (Üye) Prof.Dr. MÜGE YILMAZ (Üye) Prof.Dr. BAYRAM NAZIR (Üye) Prof.Dr. EKREM CENGİZ (Üye) Prof.Dr. HURİ İLYASOĞLU (Üye) Prof.Dr. FERKAN SİPAHİ (Üye)

BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU PROJE ONAY FORMU

Projenin Adı:	Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Bölümünü Tercih Nedenleri
Projenin Niteliği:	Yüksek Lisans Tezi
Proje Araştırmacıları:	Hatice ALTINDAL
Proje Yürütücüsünün Haberleşme Bilgileri:	Gümüşhane Üniversitesi Gümüşhane Meslek Yüksekokulu Yazı İşleri

Araştırmanın Amacı:	Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencilerinin bu üniversitede bu bölümü tercih ederken meslekle ilgili bilgi düzeylerinin yeterli olup olmadığının saptanması, sonrasında ise üniversite ve bölüm tercih işleminde dikkate aldıkları faktörler belirlenerek bu faktörlerin önemli görülebilecek bazı değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi amaçlanmaktadır.
Araştırmanın Gerekçesi:	Mesleki eğitimin temeli olan üniversite ve bölüm tercihlerinde öğrencilerin hangi faktörlerden etkilendiklerinden yola çıkarak sosyal hizmet bölümünde üniversite eğitimi almak için tercihte bulunan öğrencilerin tercihlerindeki bilinçlilik düzeylerini ortaya çıkartmak ve öğrencilerin okumak istedikleri bölüm hakkında, öncesinde bilgi sahibi olup olmadığının bilgisine ulaşmaktır.
Araştırmanın Yöntemi:	Bu çalışma için gerekli verilerin toplanmasında anket tekniği uygulanacaktır. Anket, üniversite tercihini etkileyen faktörler, tercih nedenleri ve tercih sonrası yerleşilen bölüm ile ilgi düşünceler olmak üzere 3 kısımdan ve toplam 27 sorudan oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak kullanılacak anket formu, Google Forms platformu kullanılarak online anket biçiminde uygulanacak olup ankette elde edilen sonuçlar analiz edilecektir. Çalışmanın evrenini Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü öğrencileri oluşturmaktadır.
Kullanılacak biyolojik, psikolojik ve teknik vb. tüm yöntemleri açıklayan etik ile ilgili özet:	Nitel araştırma tekniklerinden anket tekniği uygulanarak yapılacaktır.

Gümüşhane Üniversitesi Edebiyat Fakültesi öğretim üyelerinden Sayın Dr. Öğr. Üyesi Erkan DİKİCİ'nin "Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Hizmet Bölümü Öğrencilerinin Sosyal Hizmet Bölümünü Tercih Nedenleri" adlı projesi değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur. ✓

Projenin etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.

Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.

ÖZGEÇMİŞ

Hatice ALTINDAL, Liseyi Aksaray Lisesinde bitirdi, Lisans eğitimini 2005-2009 yılları arasında Kütahya Dumlupınar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümünde tamamladı. 2018 yılında Gümüşhane Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Yönetimi Anabilim Dalında başladığı yüksek lisans eğitimine ise devam etmektedir. Yabancı dili İngilizcedir. 2009-2011 yılları arasında özel bir şirkette ön muhasebe elemanı olarak görev yapan Hatice ALTINDAL, 2013 yılından itibaren Gümüşhane Üniversitesinde idari personel olarak görev yapmaktadır.

